

Debreceni Egyetem

Informatikai Kar

**A tárgyszavas információ visszakeresés eszközei
online adatbázisokban**

Témavezető:

Eszenyiné Dr. Borbély Mária

Egyetemi Adjunktus

Készítette:

Szabó Ádám

Informatikus Könyvtáros

Debrecen

2010

Tartalomjegyzék

<i>1. Témaválasztás</i>	5
<i>1.1 Alkalmazott módszerek</i>	5
<i>1.2 A választott adatbázisok</i>	5
<i>1.3 Várt eredmények</i>	5
<i>1.4 A vizsgálat céljai</i>	6
<i>1.5 A munka jelentősége</i>	6
<i>2. Történeti előzmények, helyzetkép</i>	6
<i>2.1 A katalógusok</i>	6
<i>2.2 A keresőmechanizmusok</i>	7
<i>2.3 Katalógus- fejlesztési irányzatok</i>	8
<i>3. Keresési lehetőségek a Corvina alapján, katalógushasználat</i>	9
<i>3.1 Kérdéstípusok</i>	10
<i>3.2 Keresési lehetőségek az ODR adatbázisában</i>	12
<i>3.3 A keresési kérdések formai szabályai</i>	12
<i>3.4 A keresés típusai</i>	13
<i>4. Tárgyi keresések alapszabályai</i>	15
<i>4.1 Tárgyi keresési lehetőségek</i>	15
<i>5. Nyelvi és fogalomalkotási problémák információkereső nyelvekben</i>	17
<i>5.1 Szinonímia</i>	19
<i>5.2 Homonímia</i>	20

5.3 Szemantika	21
5.4 Szintaxis.....	21
6. A három kiválasztott adatbázis bemutatása	23
6.1 OSZK.....	23
6.2 FSZEK.....	24
6.3 MOKKA.....	25
6.4 Következtetések	26
7. Tárgyi visszakeresések.....	27
7.1 Személyről szóló dokumentumok.....	28
7.1.1 OSZK eredmények.....	28
7.1.2 FSZEK eredmények.....	29
7.1.3 MOKKA eredmények	29
7.1.4 Eredmények összegzése	30
7.2 Intézménnyel kapcsolatos dokumentumok.....	31
7.2.1 OSZK eredmények.....	31
7.2.2 FSZEK eredmények.....	32
7.2.3 MOKKA eredmények	33
7.2.4 Eredmények összegzése	34
7.3 Szinonim-kifejezések.....	34
7.3.1 OSZK eredmények.....	35
7.3.2 FSZEK eredmények.....	35

7.3.3 MOKKA eredmények	35
7.3.4 Eredmények összegzése	38
7.4 Állatrendszertani fogalom	38
7.4.1 OSZK eredmények.....	39
7.4.2 OSZK eredmények Tezaurusz használatával	39
7.4.3 FSZEK eredmények.....	40
7.4.4 MOKKA eredmények	41
7.4.5 Eredmények összegzése.....	42
7.5 Összetett kérdéskör.....	42
7.5.1 OSZK eredmények.....	42
7.5.2 FSZEK eredmények.....	43
7.5.3 MOKKA eredmények	44
7.5.4 Eredmények összegzése	45
7.6 Összetett keresés szűkítéssel	45
7.6.1 OSZK eredmények.....	46
7.6.2 FSZEK eredmények.....	47
7.6.3 MOKKA eredmények	47
7.6.4 Eredmények összegzése.....	48
7.7 Következtetések	48
8. Összegzés	49
8. Felhasznált irodalom.....	50

1. Témaválasztás

A dolgozat témája a tárgyi visszakeresés eszközeit, problémáit igyekszik elemezni három kiválasztott adatbázisban. A jó könyvtáros mélyreható ismerettel rendelkezik az adatbázisokban történő keresési módokról, míg egy könyvtári felhasználó csak egyszerűbb struktúrájú keresések lebonyolítására képes. A könyvtáros feladata tehát, a felhasználó képzése. Ebben a munkában ismertetem a keresések fajtáit, módozatait, valamint a tárgyi keresést példákon keresztül mutatom be.

1.1 Alkalmazott módszerek

Első lépésként néhány fejezetben ismertetem a tárgyi visszakeresés nyelvi, technológiai akadályait. Második lépésben bemutatom a kiválasztott adatbázisok általános tudnivalóit, keresőfelületét. Ezek után történik a tényleges keresés. Kiválasztva egy visszakeresendő dokumentum problémakört, először ismertetem a problémát, és a megoldást valamint az előforduló hibákat, majd elvégzem a keresést az előbb leírtak alapján és elemzem a kapott találatokat.

1.2 A választott adatbázisok

A választott adatbázisok az Országos Széchényi Könyvtár (OSZK), a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár (FSZEK), továbbá a Magyar Országos Közös Katalógus (MOKKA) katalógusai. Az OSZK-t azért választottam, mert nemzeti könyvtár jellegéből adódóan az ország legnagyobb állományával rendelkezik. A FSZEK-re azért esett a választás, mert ez a legnagyobb közkönyvtár. A MOKKA mint közös katalógus, úgy gondoltam érdekes összehasonlítási alapot szolgáltathat az előző kettővel szemben.

1.3 Várt eredmények

A keresések eredményeként azt várom, hogy az OSZK fogja nyújtani a több találatot, a FSZEK pontosabb kereséseket eredményez, valamint a MOKKA közel azonos találatot eredményez majd, mint az OSZK, kisebb eltérésekkel.

1.4 A vizsgálat céljai

Céлом a különböző adatbázisokban történő keresési stratégiák, és a különböző tárgyszavas visszakeresés típusok bemutatása, az eredmények közötti különbségek feltárása.

1.5 A munka jelentősége

A munka jelentősége abban mutatkozik meg, hogy a felhasználók sűrűn kérik a könyvtáros segítségét tárgyi visszakeresések esetében, megfelelő keresési stratégia ismeretének hiányában. A dolgozat ezeket a stratégiákat mutatja be a kiválasztott adatbázisokon keresztül, képernyő képekkel ellátva.

2. Történeti előzmények, helyzetkép

Az információs társadalom korában az emberek és szervezetek törekednek az információ előállítására, elosztására, felhasználására, és terjesztésére, középpontjában pedig az információ-feldolgozó technológia áll. Az információ mint a technológiai fejlődés alapja az ipari társadalomban is fontos szerepet kapott, önálló érték lett, ezáltal hatalmi tényezővé vált.

Ennek köszönhetően a könyvtári szolgáltatások jelentősége megnőtt, az igény megsokszorozódott az egyes dokumentumok iránt. A könyvtár fő feladatai az információ beszerzése, feldolgozása, tárolása és elérhetővé illetve visszakereshetővé tétele. A technológia fejlődésével lehetővé vált ezen információk számítógépes feldolgozása, tárolása, valamint visszakereshetősége egyaránt. A könyvtári intézmények egyik fő feladata ma az interneten elérhető katalógusok működtetése, dokumentumok online elérhetőségének biztosítása, mindezt a web-alapú online katalógusok üzemeltetésével biztosíthatja.

2.1 A katalógusok

A katalógusok fő funkciója – a web-alapúaké is – az, hogy egyrészt egy mű bizonyos adatai alapján megtaláljuk annak leőhelyét, másrészt hogy egy keresett témához kikereshessük az adatbázisból az odatartozó dokumentumokat. A felhasználók többsége téma szerint keres, de egy összetett témára való keresésnél már fennakadhat a megfelelő keresőkérdés

megfogalmazásánál, vagy elveszti a fonalat a túl nagy találati halmazon belül. ¹

Egy 2006-ban, finn közkönyvtárakban végzett felmérésből kiderült, hogy a felhasználók az internetes keresőkben leginkább témákra keresnek, nem pedig faktográfiai jellegű keresőkérdéseket tesznek fel, ugyanis ebben az esetben meglehetősen nagy pontosság szükséges a keresés tárgyának kifejezéséhez. A felmérésből kiderül, hogy a felhasználók hozzászoktak az internetes keresőmotorok használatához, ezért a könyvtárakat csak abban az esetben keresik fel, ha az interneten végzett keresésük nem járt sikerrel. ²

A nyilvános online katalógusok fejlesztése a mai napig is a felhasználói felület és a visszakereső rendszer tökéletesítésére irányult. A keresőmechanizmusoknak olyan működési elvet kellett teremteni, amely túllép a Boole-algebrán és az egyszerű megfeleltetési módokon. A katalógusok mai helyzete azt mutatja, hogy nem sikerült szakítani a hagyományos katalógizálási szabályokat tükröző MARC formátummal dolgozó adatbázisokkal. Ennek következtében a katalógusok fő belépési pontja még mindig a szerzőségi adat. ³

2.2 A keresőmechanizmusok

A sikeres keresések egyik alapvető feltétele, hogy a keresőmechanizmusok megfelelően működjenek. Fontos szempont a kezelhetőség és professzionalitás egyaránt. A könnyen áttekinthető felhasználói felület érdekében feláldoztak néhány fontos keresési módot. A web-alapú nyilvános online katalógusok megvalósításából kimaradtak az olyan nemlineáris, többirányú és rugalmas böngésző eljárások, amelyekben lehetőség lenne navigálásra, láncolásra, összekapcsolásra és relációképzésre. Néhány katalógus még a keresőfogalom közvetlen kijelölését sem engedi meg az indexből, és csak némelyik tud kereszthivatkozásokat figyelembe venni. ⁴

Általában minden online katalógusban lehet szerző, cím és tárgyszavak szerint keresni, és a kijelölt mezőkben lehetséges szabad szövegű keresés is. Figyelembe kell azonban venni a tényt, hogy az átlagfelhasználó nem képes egy adott pontból kiinduló keresőstratégiát kidolgozni, tárolni, majd ismét alkalmazni ezt a stratégiát, vagy olyan keresőrendszert

¹ Webalapú nyilvános online katalógusok: a hagyományoktól az innováció felé / Góth László. In: Tudományos és műszaki tájékoztatás : könyvtár-és információtudományi szakfolyóirat, 2000. (47. évf.) 11. sz. p. 474-477.

² A digitális referenz szolgáltatásban előforduló kérdéstípusok a finn közkönyvtárakban 1999-ben és 2006-ban. / Hegyközi Ilona. – In: Könyvtári Figyelő 55. évf 4.sz. referátum.

³ Lásd 1. hivatkozás

⁴ Lásd 1. hivatkozás

használni, amelyben kombinálni lehet a keresés eredményeit.⁵

2.3 Katalógus-fejlesztési irányzatok:

- **Átjárhatóság**

Az első és talán legfontosabb lépés a könyvtári katalógusok átjárhatóvá tétele az interneten működő egyéb keresőrendszerekkel. A Google Scholar szolgáltatása lehetőséget ad a világ könyvtárainak arra, hogy katalógusrekordjaik a szolgáltatáson keresztül az interneten keresők számára is nyilvánossá váljanak. Magyar részről a MOKKA egyes rekordjai már elérhetők a Google Scholar keresőrendszerében. A katalógusrekordok kiemelése a keresőrendszerek szintjére növeli a katalógusok láthatóságát a felhasználók számára.⁶

- **Közös katalógusok fejlesztése**

Mintaként szolgálhat a Libraries Australia nevű központi szolgáltatás új webes felülete, amely a használói igények felismerésével az internetkeresők egyszerű lehetőségeit modellezi. A dokumentumok minél egyszerűbb elérhetősége érdekében az ausztrálok olyan keresőfelületet fejlesztettek ki, amely bárki számára szabadon hozzáférhető, valamennyi helyi rekord szerepel benne, és összességében sokkal több lehetőséget nyújt, mint a helyi könyvtárkatalógusok egyenként (könnyű keresési lehetőség, személyre szabhatóság, riasztás és a dokumentumok megszerzési folyamatának egyszerűsítése).⁷

- **Gazdasági-gazdaságossági szempontok**

A katalógusok jövőjét nagymértékben befolyásolhatják a gazdasági-gazdaságossági szempontok is. A könyvtárak katalogizálásra fordított költsége nem kevés pénzt igényel Magyarországon még akkor is, ha sok könyvtár a rekordokat nem maga állítja elő. A szakkönyvtárak területén a speciális gyűjtemények megléte miatt az egyedi katalogizálás mennyisége, és ennek következtében költségei is magasabbak. Ez csökkenthető lenne azonban a központi rekordszolgáltatási rendszerek továbbfejlesztésével, a könyvtári katalogizálási szabályok egyszerűsítésével, valamint a közös katalógusok építésének előtérbe helyezésével.⁸

⁵ Webalapú nyilvános online katalógusok: a hagyományoktól az innováció felé / Góth László. In: Tudományos és műszaki tájékoztatás : könyvtár-és információtudományi szakfolyóirat, 2000. (47. évf.) 11. sz. p. 474-477.

⁶ Merre tovább katalógus? / Dippold Péter. – In: Könyvtári figyelő, 2006. (52. évf.) 4. sz. p. 521-527.

⁷ Lásd 6. hivatkozás

⁸ Lásd 6. hivatkozás

- **Együttműködés a könyves szakmák között**

Ebben az esetben mintaként szolgál az Egyesült Királyságban kifejlesztett ONIX (Online Information eXchange) metaadat szabvány. A szabvány XML-t használ, amely megfelelő a webes környezethez, gazdag a bibliográfiai produktum leíró adatalemeiben. Ugyanakkor a kereskedelem által megkövetelt adatsoportokat is tartalmazza, és képes kezelni a digitális mellékletek csatolását. Az ONIX rohamosan terjed és a legnagyobb lökést az adja, hogy az Amazon 2001-től kapcsolódik a szabványhoz.⁹

3. Keresési lehetőségek a Corvina alapján, katalógushasználat

Mielőtt elkezdünk keresni egy adatbázisban, érdemes utánajárni a sajátosságainak. A súgóból megtudhatjuk az adott katalógus tulajdonságait, így hatékonyan építhetünk fel keresési stratégiát a kívánt témához tartozó dokumentumok visszakereséséhez. A Debreceni Egyetemi Könyvtár katalógusát felhasználva néhány általános tudnivalóra hívnám fel a figyelmet, mire kell a felhasználónak különösen odafigyelnie.

- Különbséget tesz-e a rendszer a kis- és nagybetűk között?
- Megkülönbözteti-e az ékezetes (rövid, hosszú) magánhangzókat?
- Csonkolás: a szó elején és végén egy vagy több betű %- jellel helyettesíthető.
- A speciális jelet is tartalmazó (pl. +, /, -, =) kifejezésre nem kapunk találatot. Az írásjeleket egy üres karakterrel helyettesíthetjük
- Az ' jelet keresésénél ne használjuk
- Az ETO számra történő kereséskor a jelek kihagyásával kapunk találatot, érdemes a kifejezés végén csonkolni
- Az dokumentumazonosítókat (ISBN, ISSN, Zenei szám) mindig szóköz és központozási jel nélkül írjuk be kereséskor.
- A magyar ábécében nem használt betűket (pl.: ä, ß, ě) a különleges karakterek listája segítségével írhatjuk be.
- A rendszer a névelőket, kötőszavakat sem magyar, sem idegen nyelven nem veszi

⁹ Merre tovább katalógus? / Dippold Péter. – In: Könyvtári figyelő, 2006. (52. évf.) 4. sz. p. 521-527.

figyelembe, ezek az ún. tiltott szavak.

Miután megismertük a katalógust, el kell döntenünk, milyen keresést célszerű használnunk, mi a legideálisabb számunkra. Három fő keresési felület áll rendelkezésünkre:

- **Böngésző keresés:** A böngésző kereső a legfelhasználóbarátabb, mivel semmilyen kritériumot nem választ ki a felhasználó.
- **Egyszerű keresés:** Az egyszerű keresés ennél már kicsit bonyolultabb, néhány kritérium közül lehet választani.
- **Összetett keresés:** Az összetett keresésben logikai kapcsolatokat fogalmazhatunk meg, és a megadható kritériumok száma jóval több. Ha egy keresés eredményeképpen túl nagy találati halmazt kapunk, használjuk tehát az összetett keresés képernyőt a kérdés szűkítésére valamilyen más szempont megadásával.

3.1 Kérdéstípusok

- **Keresés adott szerző műveire:** érdemes böngésző keresést használni. Ha ennél bonyolultabb a keresési kérdésünk, célszerű az összetett keresést használni. Több szempontú kereséssel, és a feltett kérdésnek megfelelő kritériumok beállításával könnyen visszakereshető az adott dokumentum. Érdemes a találati halmazt szerző szerint rendezni, így sorba jelennek meg a szerzők művei.
- **Keresés konkrét könyvre:** összetett keresést használjunk, állítsuk be a kritériumokat. Fontos hogy mindig a legjellemzőbb szavakat válasszuk ki a kereséshez. Ha ismerjük a könyv egyedi azonosítóját (ISBN), érdemes a kiadásra keresni.
- **Keresés egy adott mű kiadására dokumentumazonosítók alapján:** Egy mű adott kiadását dokumentumazonosítókkal látják el. Könyvek esetében ISBN-re, folyóiratok esetében ISSN- re tudunk keresni. Egyszerű kereséssel könnyedén visszakereshető az adott ISBN vagy ISSN számhoz tartozó dokumentum. Az azonosítókat mindig szóköz és központozási jel nélkül kell beírni kereséskor.
- **Keresés sorozathoz tartozó könyvekre:** Válasszuk a böngésző felületet, és szűkítsük a címekre vonatkozó keresésre.

- **Keresés egyes kiadók által megjelentetett könyvekre:** Összetett keresést kell használnunk. A nagy találati halmaz miatt érdemes az egy oldalon megjelenített találatokat nagyra állítani. A találat érdekében érdemes a kiadó nevét annak legjellemzőbb részére csonkolva beírni mivel a kiadó neve a leírásokban rövidítve is szerepelhet.
- **Keresés konferenciákra:** Válasszuk az összetett keresés űrlapot és ott a „Konferencia” indexet.
- **Keresés diplomamunkára, PhD, TDK dolgozatra:** Ha téma szerint, tárgyszóra szeretnénk keresni, akkor először mindenképpen a Böngészés ablakban a Tárgyszó mezőbe írjuk be a kívánt téma nevét, és nézzük meg, hogy a tárgyszó adatbázisban, hogy szerepel pontosan az adott tárgyszó. Ezt kimásolva összetett keresés ablakban a tárgyszó mezőbe beilleszthetjük, és utána még tovább szűkíthetünk, mondjuk a cím, vagy a helyrajzi szám szerint, ezt csak a 2008 utáni PhD dolgozatoknál tudjuk megtenni. Szűkítési lehetőségek a helyrajzi szám mezőben:
 - DIPL – diplomamunka, szakdolgozat
 - PHD – Egyetemi doktori (Ph.D.) értekezés
 - KDR – Kandidátusi értekezés
 - TDK – Tudományos Diákköri Pályamunka
 - Lelőhely mezőben: D2/KT –DEENK Élettudományi Könyvtár Kézirattár

Keresés nagy témacsoportokra: Nagy témacsoportokra vonatkozó átfogó keresésekre osztályozási jelzetek segítségével kereshetünk és itt várható túl nagy találati halmazzal egyéb szempontokkal szűkíthetjük.

- Használjuk az Összetett keresés képernyőt és ezen belül
 - a biológiai és kémiai tudományok esetében a LC jelzetek osztályozási jelzetet,
 - az orvostudományok esetében az NLM jelzetek osztályozási jelzet mezőt, míg
 - minden egyéb esetben az ETO jelzetek jelzet mezőt válasszuk
 - Az osztályozási jelzetek végére csonkolási jelet (%) tegyünk.

- Tapogatózó” tárgyi keresés cím és tárgyszóindexek segítségével: Használjuk az Összetett keresés képernyőn a cím és a tárgyszó indexeket. A keresőszót a szótónél csonkolva írjuk be, hogy az eltérő toldalékok ne csökkentsék a találatok számát. A két keresőkérdést „vagy” kapcsolattal kössük össze.
- Tárgyi keresések ismert vagy tapogatózó keresésekkel megtalált tárgyszavakkal: A fenti keresésre kapott találati halmazból jelenítsünk meg néhány relevánsnak tűnő tételt és nézzük meg milyen tárgyszavakat alkalmaz a könyvtár. Válasszuk ki a rekordot „Hosszú” formátumban megjelenítő opciót. Kattintsunk a tétel mögött látható „mutat” szóra. Figyeljük meg az alkalmazott tárgyszavakat.

3.2 Keresési lehetőségek az ODR adatbázisában

A nagyobb adatbázisokban (mint például az Országos Dokumentumellátó Rendszer) akkor tudunk jól tájékozódni, ha olyan keresési kérdéseket fogalmazunk meg melyek találati halmaza viszonylag kicsi, és a lehető legkevesebb irreleváns találatot tartalmazza. A hatékony keresés alapja, hogy olyan keresési technikát alakítsunk ki mely a lehető legpontosabban írja le a keresett dokumentumok körét, ugyanakkor általános kifejezésekkel teret hagyunk minél több találatnak.¹⁰

3.3 A keresési kérdések formai szabályai:

1. Ékezetes karakterek: Az ODR adatbázisa a magyar karaktereket ékezetekkel együtt kezeli, tehát a keresőkérdéseket ennek megfelelően kell beírni. Ha nem tudunk ékezeteket beírni, az ékezetes karakter helyett csonkolási jelet (%) célszerű használnunk.
2. A számjellelű kereséseknél (ISBN, ISSN, ETO) a számjegyeket központozás nélkül, tehát írásjelek elhagyásával, szóközök nélkül, összefüggő számsorként gépeljük be.
3. Az ETO jelzettel való keresésnél a jelzetet szintén összefüggő számsorként

¹⁰ Hogyan használjuk az Országos Dokumentumellátási Rendszer Lelőhely-adatbázisát? III. / Koltay Klára. In: Könyvtári levelező/lap, 2002. (14. évf.) 2. sz. 2. p.

írjuk be, valamint érdemes csonkolni is.¹¹

3.4 A keresés típusai:

Az adatbázisban alapvetően két típusú keresést hajthatunk végre.

- Végezhetünk kulcsszó típusú keresést különböző szempontok (szerző, cím, kiadó, ISBN, ISSN stb.), illetve ezek kombinációja szerint. A keresés azokat a dokumentumleírásokat adja találatként, amelyeknek megfelelő adatcsoportjában a keresőkérdésként beírt szó megtalálható. Ebben az esetben gyakran használunk csonkolást(jele %), ha például egy adott szót szeretnénk különböző ragokkal ellátott formában megtalálni. A kulcsszó típusú keresés eredménye egy nagy találati halmaz, amely magában foglalja a sok irreleváns információ visszakeresésének lehetőségét is.

Ezt a típusú keresést két esetben alkalmazzuk:

- Egy meghatározott, pontos adataival ismert dokumentumra vagyunk kíváncsiak.
- Csak nagyon körülíró módon tudjuk a keresőkérdésünket megfogalmazni.¹²
- Lehetőségünk van böngésző, listás keresésre. A böngésző keresés, mivel utalókkal is ellátott, egységesített besorolási adatokkal dolgozik, sokkal több keresést segítő információt ad keresés közben, és sokkal pontosabb eredményekre vezet, mint a látszólag egyszerűbb kulcsszavas keresés. Egyes dokumentumcsoportok keresésére (adott szerzők művei, tárgyi keresések, sorozati címekre vonatkozó keresések) ezt a keresést használjuk inkább.¹³
- Ezen felül lehetőség van tezaurusz típusú keresésre is. Ez a keresési mód egy különálló, hierarchikus kapcsolatokat is kezelő tárgyszó adatbázis segítségével lehetőséget ad arra, hogy a tárgyszó keresés megkezdése előtt kiválasszuk azt a tárgyszót, amivel keresni akarunk.¹⁴

Kulcsszavas keresések

¹¹ Hogyan használjuk az Országos Dokumentumellátási Rendszer Lelőhely-adatbázisát? III. / Koltay Klára. In: Könyvtári levelező/lap, 2002. (14. évf.) 2. sz. 2. p.

¹² Lásd 11. hivatkozás

¹³ Lásd 11. hivatkozás

¹⁴ Lásd 11. hivatkozás

- Ha egy adott, ismert dokumentumot kívánunk megkeresni, célszerű a lehető legpontosabban megfogalmazni a keresőkérdést. Lehetőségünk van az ISBN, ISSN keresés használatára, a fenti formai szabályok betartásával.
- Ha nem ismerjük a dokumentum számszerű azonosítóját, a címleírás legjellegzetesebb szavait válasszuk keresési kritériumként. Keressünk rá a szerző nevére, ha az egyedi, vagy válasszuk a cím szerinti keresést, ha a címben előfordul specifikus kifejezés, vagy különlegesebb szó.¹⁵

Keresés dokumentumcsoportokra

- Cím és tárgyszómezőket felhasználó tárgyi keresések
- A kiadó szerinti keresésnél figyelembe kell venni, hogy bár manapság teljes hosszában kiírják a kiadó neveket, sok olyan rekord maradt még az adatbázisokban, amelyek tartalmazzák a hivatalos rövidítéseket, ezért csonkolást célszerű alkalmaznunk.
- Ha egy bizonyos szerző műveire keresünk, számolnunk kell azzal, hogy olyan találatokat kapunk, melyek a megfelelő adatcsoportokon belül tartalmazzák a keresőkérdéseket, a szavak egymáshoz való viszonyától függetlenül, tehát így sok irreleváns találatot kaphatunk. Ilyenkor célszerűbb inkább a böngészést használni. Azonban, ha szerzőségi funkcióra keresünk, kulcsszavas keresést kell használni. Ebben az esetben a keresőkérdésben meg kell fogalmazni a szerzőségi funkciót is lehetőleg többféle nyelvi formát alkalmazva, és csonkolva.
- A kiadási időre és nyelvre irányuló keresés inkább a találati halmaz szűkítésére szolgál, bár előfordulhat, hogy elsődleges keresési paraméterként is megjelenik.

Böngésző keresések: cím, szerző, tárgyszó, kiadó és ETO-jelzet szerinti böngésző kereséseket végezhetünk. Mivel a böngésző keresések automatikus csonkolással dolgoznak, nem szükséges kitennünk a % jelet.¹⁶

4. Tárgyi keresések alapszabályai:

¹⁵ Hogyan használjuk az Országos Dokumentumellátási Rendszer Lelőhely-adatbázisát? III. / Koltay Klára. In: Könyvtári levelező/lap, 2002. (14. évf.) 2. sz. 2. p.

¹⁶ Lásd 15. hivatkozás

- A legfontosabb tudnivaló a tárgyi keresések esetében, hogy nem egyetlen tökéletes keresőkérdés megalkotására kell törekednünk, hanem rá kell jönnünk, több kézenfekvő kereséssel jóval teljesebb, relevánsabb találati halmazt érhetünk el, mint egyetlen keresőkérdés használatával.
- Az adatbázisban célszerű több eltérő jellegű tárgyi keresést végrehajtanunk, mert ezek az eltérő eljárási szabályaik lévén különböző találati halmazokat eredményeznek, melyek kiegészíthetik egymást. Ha egy témához nem csak pár releváns találatra van szükségünk, hanem teljességre törekvően gyűjtjük az információt, érdemes többféle tárgyi megközelítést alkalmaznunk.
- Törekedni kell a lehető legnagyobb teljességre, és csökkenteni kell az irreleváns találatok számát. Ennek érdekében több, szűkebb tárgykört fogalmazzunk meg a keresés folyamán, ne általános fogalmakat használjunk. Segítségünkre lehet ebben az esetben a Tezaurusz.
- Gondolni kell arra is, hogy az adatbázisban több könyvtár adatai vannak, tehát a témákat más-más tárgyszavakkal írták le. Itt szintén hasznos lehet a Tezaurusz használata.¹⁷

4.1 Tárgyi keresési lehetőségek:

Kulcsszó típusú tárgyi keresések: A bibliográfia leírásban lévő adatokkal dolgoznak. Érdemes ilyen esetben csonkolást alkalmazni.¹⁸

- Keresés a címindexben: A címindex tartalmazza az összes címjellegű adatot, beleértve a dokumentum címét, variáns címeit, a sorozat címét melynek tagja, a kötet címeit, emellett analitikus feltárás esetén a részcímeit is. A címindexben történő tárgyi keresések esetében gondolnunk kell megfelelő szintű csonkolás használatára. Az ilyen fajta keresés alkalmas lehet egy olyan tárgyi keresési lánc létrehozására, amely az egyes releváns találatban lévő tárgyszavakat vagy ETO jelzeteket felhasználva rávezethet további célszerű keresésekre.
- Keresés az ETO indexben: ETO jelzetek hierarchikus felépítése miatt mindig használnunk kell a csonkolási jelet. Az ETO a legáltalánosabban használt tárgyi

¹⁷ Hogyan használjuk az Országos Dokumentumellátási Rendszer Lelőhely-adatbázisát? IV. Tárgyi keresések / Koltay Klára. In: Könyvtári levelező/lap, 2002. (14. évf.) 4. sz. 2. p.

¹⁸ Lásd 17. hivatkozás

feltárási eszköz. A találati halmazunk teljessége attól függ, hol használjuk a csonkolási jelet. Ha a csonkolást a fő jelzetek szintjén végezzük, megkapjuk egy nagy szakterülethez tartozó összes művet. Ez természetesen egy nagy adatbázis esetében óriási találati halmazt ad, így egy konkrét keresés szempontjából nem a legalkalmasabb módszer. A hierarchikus rendszer lehetőséget biztosít, hogy pontosítsuk a keresést azáltal, hogy milyen jelzeti szinten használjuk a csonkolást.

Szemléletesebben:

	ETO kulcsszó	Találatok
neutrínók, részecskeszámlálás	539123074%	5 találat
neutrínók	539123%	45 találat
elemi részecskék	53912%	1732 találat

- Keresés a tárgyszó indexben: Ebben az esetben a bibliográfiai leírásokhoz csatolt tárgyszavak között végezzük a keresést, a tárgyszóhoz csatolt járulékos információk (pl. esetleges utalók stb.) figyelmen kívül hagyásával.(pl. esetleges utalók stb.) Egy-egy téma leírására az egyes tagkönyvtárak eltérő kifejezéseket használhatnak. A keresés eredményeként a dokumentumok címleírásokat kapjuk, tehát számunkra ismeretlenek maradnak a rendszer által használt tárgyszavak. Ezt a keresést akkor tudjuk hatékonyan használni, ha ismerjük, hogy a rendszer milyen kifejezéseket használ tárgyszóként, vagy ha több kifejezést, alakváltozatot próbálgatunk végig tárgyi keresésünk kapcsán. Összetett kifejezések esetében, az egyes kifejezések közötti szóköz használatával is különböző méretű találati halmazokat kapunk. Például a fejlődépszichológia esetében:

1. Fejlődépszichológia – 79 találat
2. Fejlődés pszichológia – 38 találat¹⁹

Böngésző típusú tárgyi keresések: A keresések ezen fajtája első lépésként a tárgyszavak és jelzetek listáját jeleníti meg, így áttekintést kaphatunk a rendelkezésünkre álló tárgyszavakról,

¹⁹ Hogyan használjuk az Országos Dokumentumellátási Rendszer Lelőhely-adatbázisát? IV. Tárgyi keresések / Koltay Klára. In: Könyvtári levelező/lap, 2002. (14. évf.) 4. sz. 2. p.

jelzetekről, és ezek környezetéről. Nem kaphatjuk meg viszont azokat a tárgyszó láncokat, ahol a keresett kifejezések nem kezdő pozícióban vannak.

- **Tárgyszó böngészés:** A keresés eredményként az adatbázisban használt tárgyszavak és tárgyszó láncok listáját tárja elénk. Ebben keresgélve megtalálhatjuk a számunkra megfelelő kifejezést. A listában szereplő kifejezések alosztásokkal résztémakörökre tagolva jelennek meg egymás alatt. Érdekes itt is több keresőkérdést megfogalmazni.
- **ETO jelzetek böngészése:** A böngésző keresésnek az ETO jelzetek esetében is az az előnye, hogy betekinthetünk a rendszer által használt jelzetekbe. Mivel az ETO jelzeteket itt is központosítási jelek nélkül kell beírunk, a jelzetek kezelésének bizonytalanságai miatt zavaró lehet ez a lista, ezért érdekesebb ilyen esetben kulcsszavas keresést használni.
- **Tezaurusz-keresés:** Ebben a keresési folyamatban egy olyan adatbázissal dolgozhatunk, amely különálló tárgyszórekordokat tartalmaz, ezzel lehetőséget ad arra, hogy a keresések előtt tájékozódjunk az adatbázisban alkalmazott tárgyszavakról és kiválaszthatjuk ezekből a számunkra megfelelő kifejezéseket. Ebben nagy szerepet játszik, hogy az adatbázis teljes tárgyszó rekordokat tartalmaz utalókkal és a tárgyszó rendszer fogalmi közötti hierarchikus kapcsolatok vannak.²⁰

5. Nyelvi és fogalomalkotási problémák információ keresőnyelvekben

Az információs rendszereken belül a tárgyszavas rendszerek használata során a nyelv és a gondolkodás kölcsönhatásából származó nehézségek merülnek fel. Ezek indokolhatók a különböző nyelvszokással, a sajátos nyelvhasználattal, a fogalmi választások, nyelvi vonzások és a változások problémakörével.²¹

A számítógépes környezetben olyan automatikus, visszakeresést támogató eszközök állnak rendelkezésre, amelyek megkönnyítik a felhasználók dolgát. Az indexelt tárgyszavak

²⁰ Hogyan használjuk az Országos Dokumentumellátási Rendszer Lelőhely-adatbázisát? IV. Tárgyi keresések / Koltay Klára. In: Könyvtári levelező/lap, 2002. (14. évf.) 4. sz. 2. p.

²¹ Fogalmi választás és nyelvi vonzás a tárgyszavas információkereső nyelvi modellekben / Prókay Margit. – In: Tudományos és műszaki tájékoztatás : könyvtár-és információtudományi szakfolyóirat, 2005. (52. évf.) 5. sz. p. 218-234.

ugyanúgy használhatók visszakeresésnél, mint a feltárásban. A logikai operátorokkal és halmazműveletekkel lehetőség van a találati halmaz szűkítésére, bővítésére, tágításra, kizárásra, vagy a közelséget kifejezni. A csonkolással a szó értelmi tágítását végezhetjük el. A kifejezések közötti hivatkozások vezetnek a felhasználót a megfelelő terminológia kiválasztásában. Két alapvető mintát kell figyelembe venni:

- Az egyszerű morfológiai mintát alkalmazó megoldások többségében egyszavas alapneveket használnak, a fogalmi és szemantikai szint ezekben a szerkezetekben a tárgyszóláncban generálódik. Többségük átfogó indexelést tesz lehetővé.
- Az összetett morfológiai mintákon alapuló rendszerekben nemcsak egyszerű, hanem összetett szavakkal és szókapcsolatokkal is indexelnek. A fogalmi és szemantikai szint ezért ezekben már az alaktannal együtt jelen van, és meghatározza a szintaxist.²²

Az indexelés szerkezetileg háromféleképpen alkalmazhatja a tárgyszavakat:

- Önálló, egymástól független, „szabadon hagyott”, lebegő kifejezések
- Egyszerű láncokkal
- Összetett láncokkal

A tárgyszavas információkereső rendszerek szabályozásának az elveit a nemzetközi szakirodalom alapján az IFLA Osztályozási és Indexelési Bizottságának jóváhagyásával egy munkacsoport gyűjtötte össze és adta közre 1999-ben. Az elvek a következők:

- Az **egységesség** elve biztosítja, hogy nem csak a szinonimák, hanem a tulajdonneves és fogalmi entitások megjelenítése is irányított, egységesített alakok alkalmazásával történjen.
- A **szinonímia** elve a rokonértelműség ellenőrzésével és szabályozásával a tárgyszóalkotás és visszakeresés hatékonyságát növeli.
- A **homonímia** elve a homonimák kezelésével megakadályozza az irrelevanciát a visszakeresésben, és ezzel növeli a rendszer visszakeresési pontosságát.
- A **szemantika** elve teszi lehetővé a tárgyszavas rendszer paradigmikus struktúráinak, hierarchikus és mellérendelő viszonyainak kifejezését.

²² Fogalmi választás és nyelvi vonzás a tárgyszavas információkereső nyelvi modellekben / Prókay Margit. – In: Tudományos és műszaki tájékoztatás : könyvtár-és információtudományi szakfolyóirat, 2005. (52. évf.) 5. sz. p. 218-234.

- A **szintaxis** elv szabályozza a szintagmatikus relációk mentén szerveződő bonyolult és összetett tárgyszavak kezelését a paradigmatis relációkat követően.
- A **következetesség** elvét a szókészlet egységességének karbantartása a behasonlításal biztosítja.
- A **névhasználat** elve a különböző tulajdonnevek változatainak összehangolt kezelését biztosítja a feltárás más szintjeivel.
- A **szavatosság** elve a tárgyszavak dinamikus fejlődését, a változás beépülését teszi lehetővé a rendszerbe.
- A **használói** elv a szókészlet alapvető szabályozását biztosítja, mivel a különböző típusú könyvtárak használóinak köre összefügg a tárgyszavak használati szintjével, a szókészlettel.
- Az **alkalmazási** elvek egyrészt kijelölik a tárgyszóindex irányítási és fejlesztési elveit, másrészt specifikus tárgyszavazási elveket tesznek lehetővé.²³

5.1 Szinonímia:

Az szinonima meghatározások az alábbiak az **LCSH-ban**: (Library of Congress Subject Headings)

- ekvivalens kifejezések és szó szerkezetek (pl. Bait fishing „used for” Bobber fishing, Still Fishing);
- szignifikáns (tartalmas, jellegzetes) szavakkal kezdődő kifejezések (pl. Truck driving UF Driving, lehet: ha a teljes forma és a rövid forma egyformán ismert, akkor a rövid alakról hivatkoznak a teljesre, ha a rövid alak ismertebb, akkor fordítva);
- idegen szavak (a hivatkozás irányát a használat gyakorisága dönti el);
- alosztások (elsősorban tulajdonnévi értelemben használt esetekben, alárendelt testületekre, például nem hivatkozhatunk fölérendelt testületről, csak ford Truck; Songs, Irish UF Irish songs);
- alternatív helyesírás (pl. Door knobs UF Doorknobs);

²³ Fogalmi választás és nyelvi vonzás a tárgyszavas információkereső nyelvi modellekben / Prókay Margit. – In: Tudományos és műszaki tájékoztatás : könyvtár-és információtudományi szakfolyóirat, 2005. (52. évf.) 5. sz. p. 218-234.

- régi alakról az új alakra való hivatkozás;
- fölfelé hivatkozás – fölérendelt fogalomra (pl. Bait fishing UF Worm fishing);
- rövidítések, mozaikszavak (a hivatkozás kétirányúsítva);
- népi, etnikai, nyelvi csoportok megnevezéseiben (pl. Art, French UF French art);
- két téma ÉS kapcsolata (pl. Feminism and the arts UF Arts and feminism);
- főtárgyszó-altárgyszó alosztás (Advertising–Newspaper UF Newspaper–Advertising).

A rokonértelműség lehet külső eredetű, abban az esetben, ha a természetes nyelv hatásai érvényesülnek az információkereső nyelvben. Lehet belső eredetű akkor, ha a szinonimitás az információkereső rendszer módszereinek szerkezete miatt jön létre. Jelen lehet a különböző szinteken (alaktan, jelentéstan, szintaxis, fogalmi szint), és ezen szintek között is lehetnek szinonimikus jellegű kapcsolatok, átjárások.²⁴

5.2 Homonímia

Homonima meghatározások az LCSH-ban:

Általános szabály, hogy több szótári definícióval rendelkező kifejezések esetén a tárgyszavakat zárójelben értelmezővel szükséges ellátni, ami megkülönbözteti az azonos alakok megfelelő jelentéseit. Ilyenek lehetnek:

- a tudományágak nevei, fogalmai (pl. Analysis [Philosophy]);
- a dolgok kategóriái (pl. Cuffs [Clothing]);
- az értelmezős szerkezettel szemben szókapcsolat (pl. Analysis [Mathematics] helyett Mathematical analysis);
- a közértelmű jelentés esetén az értelmezés elhagyható (pl. Holsters).

²⁴ Fogalmi választás és nyelvi vonzás a tárgyszavas információkereső nyelvi modellekben / Prókay Margit. – In: Tudományos és műszaki tájékoztatás : könyvtár-és információtudományi szakfolyóirat, 2005. (52. évf.) 5. sz. p. 218-234.

Homonímia származhat a természetes nyelvi azonos alakúságból, az információkereső nyelv szerkesztési módszereiből, sőt a formai és tartalmi feltárás (katalogizálási szabályzat és információkereső nyelv) közötti átfedésekből.²⁵

5.3 Szemantika

Az *LCSH*-ban szemantikailag két csoportot alakítottak ki, a hierarchikus és rokonsági viszonyok kifejezésére.

Hierarchikus hivatkozások:

- nemfogalom/fajfogalom (pl. Apes BT Primates),
- egész/rész (pl. Toos BT Foot),
- példázás – átfogó téma és tulajdonnév esete (pl. Whitewater Lake [Wis.] BT Lakes–Wisconsin).

Rokonsági kapcsolatok (kölcsonös hivatkozás):

- átfedéses És kapcsolat vagy más kifejezés váltakozása (Boats and boating RT Ships),
- egy tudományterület és tárgya között (pl. Ornithology RT Birds és fordítva),
- személyek és szakterületük között (Medicine RT Physicians és fordítva).²⁶

5.4 Szintaxis

LCSH

A tárgyszószerkezetek típusai előfordulhatnak önállóan vagy alosztásokkal.

Típusok:

- egyszerű nevek (pl. Libraries),
- összetett nevek (pl. Bioengineering),
- értelmezős nevek (pl. Seals [Animals]),
- jelzős nevek (pl. Wild dogs),
- előjárós kifejezések (pl. Photography of dogs),

²⁵ Fogalmi választás és nyelvi vonzás a tárgyszavas információkereső nyelvi modellekben / Prókay Margit. – In: Tudományos és műszaki tájékoztatás : könyvtár-és információtudományi szakfolyóirat, 2005. (52. évf.) 5. sz. p. 218-234.

²⁶ Lásd 25.hivatkozás

- mellérendelt kifejezések (pl. Children and animals)
- összetett kifejezések (Infants switched at birth),
- téma, név vagy forma/alosztályozással (pl. United States–Civilization–Afro-American influences).

Alosztályok típusai:

- téma szerinti (főtéma-altéma esetei),
- földrajzi alosztály,
- időbeli alosztály,
- formai alosztály,

Sorrendtípusok:

- hely-téma,
- téma-hely,
- természetes nyelvhez képest fordított sorrend,
- kétértelműség lehetősége és kezelése.

A szintaxis elvén belül szabályozzák a rendszerek az információkereső nyelv alaktanára (morfológiájára) vonatkozó kérdéseket, valamint a szerkesztési elveket.

Információ-visszakeresési problémák:

- Történelmek és történetek
- Népnevek
- Hivatalos vagy népszerű alakok
- Kvázi-szinonímia
- Egyes és többes szám, forma és tartalom keveredése.
- Körülírás vagy körülíratlanság
- Kulcsszavak és tárgyszavak

- A köznévi és tulajdonnévi lexikai állomány²⁷

6. A három kiválasztott adatbázis bemutatása

6.1 OSZK

Az Országos Széchényi Könyvtár Magyarország nemzeti könyvtára. Elsődleges feladata, az írott kulturális örökség gyűjtése, feldolgozása, megőrzése és hozzáférhetővé tétele a kéziratos kódexektől a nyomtatott dokumentumokon keresztül az elektronikus kiadványokig. Az OSZK az AMICUS integrált könyvtári rendszert használja, melynek online olvasói katalógusfelülete a LibriVision.

A LibriVision keresőfelülete

A LibriVision négy féle lehetőséget kínál fel a keresésre: Böngészés, Egyszerű keresés, Összetett keresés, CCL keresés.

- Böngészés esetén a legördülő index menüben választhatunk cím, név, tárgyszó, ISBN, ISSN, ETO jelzet opciók közül. Három további lehetőséggel befolyásolhatjuk a rekordok megjelenítését. Beállíthatjuk a pozíciót (a keresett kifejezés pozíciója az eredménylistában), a rekordok számát (egyszerre megjelenített rekordok száma) és a lépésközt (sortávolság az eredménylista két eleme között).
- Egyszerű keresést alkalmazza a LibriVision alapértelmezett keresőként. Ez az oldal a legegyszerűbb keresési lehetőséget ajánlja fel: egy kereső mezőt tartalmaz. Kiválasztható indexek: Bármely kulcsszó, Cím kulcsszó, Név kulcsszó, Kiadó neve kulcsszó, Megjegyzés kulcsszó, Osztályozás: ETO, Osztályozás: Tárgyi kulcsszó, ISBN, ISSN.
- Az összetett keresésben több kereső kifejezéssel fejezhetjük ki a témát, és lehetőség van kapcsolatok megadására. A kereshető indexek: Cím kulcsszó, Cím, Név kulcsszó, Név, Bármely kulcsszó, Kiadó neve kulcsszó, Megjegyzés kulcsszó, Osztályozás: ETO, Osztályozás: Tárgyi kulcsszó, ISBN, ISSN, AMICUS azonosító, Egyéb azonosító, ISMN, Név: Rendezvénynév, Név: Személynév, Név: Testületi név,

²⁷ Fogalmi választás és nyelvi vonzás a tárgyszavas információkereső nyelvi modellekben / Prókay Margit. – In: Tudományos és műszaki tájékoztatás : könyvtár-és információtudományi szakfolyóirat, 2005. (52. évf.) 5. sz. p. 218-234.

Osztályozás: Tárgycsoport kód, Osztályozás: Tárgyszó, Raktári jelzet: KSZK, Raktári jelzet: OSZK, Zeneművek kiadói száma.

- A CCL keresés csak gyakorlott, a Boole algebra szabályait ismerő felhasználók számára ajánlott. Ebben az esetben az „és”, „vagy”, „de nem” logikai műveletekkel összekapcsolva fogalmazhatjuk meg a keresőkérdéseinket.

Helyettesítő jelek használata a LibriVision esetében

- ! - A felkiáltó jel a keresés szűkítésére használható. Ha a kereső kifejezést felkiáltójellel zárjuk le, akkor csak arra a kifejezésre keres a rendszer, amelyet beírtunk, azokat a találatokat pedig nem mutatja, amelyekben további karakterek vannak.
- ? - A kérdőjelet a keresés kiterjesztésére (csonkolásra) lehet használni. A kérdőjel "egy vagy több karakter"-t jelöl.
- # - A kettős kereszt egy karaktert helyettesít a keresőkérdésben. Több kettős kereszttel több karaktert is jelölhet.

6.2 FSZEK

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár tagkönyvtárai együttesen biztosítják Budapest területén a közkönyvtári ellátást. A Központi Könyvtár ellátja a nagyvárosi nyilvános közkönyvtár feladatait, országos szakkönyvtárként részt vesz a tudományos és szakkönyvtári ellátásban, I. osztályú tudományos szakkönyvtárként támogatja a kutatómunkát és az oktatást. A FSZEK a Corvina integrált könyvtári rendszert alkalmazza.

A Corvina keresőfelülete

A Corvina szintén négy lehetőséget kínál a keresésre: Böngészés, Egyszerű keresés, Összetett keresés, CCL keresés.

- Böngészés esetén a legördülő index menüben választhatjuk a szerző, cím, tárgyszó ETO jelzet indexeket.

- Keresések esetén a kiválasztható indexek: Szerző, Cím, Tárgyszó, Kiadó, Tárgykör, Adathordozó, URL cím (online elérés), Szereplő/előadó, ISBN, ISSN, Gyári szám (av), Vonalkód, ETO.
 - Egyszerű keresés esetén csak egy keresési mezőt és a legördülő menüt használhatjuk.
 - Az összetett keresésben lehetőségünk van dátum, lelőhely, gyűjtemény, nyelv és típus szerint szűkíteni a találati halmazt. Ezen felül lehetőségünk van a Boole operátorok (és, vagy, de nem) használatára tetszőleges logikai kapcsolatok kialakításához.
 - CCL keresésben parancsnyelv használatával fogalmazhatjuk meg a keresőkérdést, és a kifejezések közötti kapcsolatokat. A keresés a FIND paranccsal és a Boole algebra felhasználásával megy végbe.

Általános tudnivalók a Corvinával kapcsolatban

- A rendszer a nagy- és kisbetűk között nem tesz különbséget; az ékezetes (rövid, hosszú) magánhangzókat megkülönbözteti.
- Csonkolás: a szó elején és végén egy vagy több betű „%”-jellel helyettesíthető. Szó közben egy betű helyettesíthető aláhúzással „_”, több betű a % jellel.
- A magyar ábécében nem használt betűket (pl.: ä, ß, i) a különleges karakterek listája segítségével írhatjuk be.

6.3 MOKKA

A Magyar Országos Közös Katalógus 29 tagkönyvtár adatbázisát gyűjti össze. Ebbe beletartozik az OSZK és a FSZEK is. Az egységes katalógizálás céljai:

- A könyvtárak használói az ország bármely, hálózati kapcsolattal rendelkező könyvtárából meg tudják állapítani azt, hogy az illető könyvtárban nem található dokumentum mely - dokumentum-szolgáltatásra képes - könyvtárban található és hozzáférhető.

- Azonos dokumentumot az országban csak egyszer katalogizáljanak, a dokumentumot beszerző más könyvtárak a katalógustétel másolásával és kiegészítésével váltsák fel a saját katalogizálást.
- A besorolási adatoknak a MOKKA adatbázisában elvégezni kívánt egységesítése révén a katalógusok legyenek egységesebbek, az olvasók és könyvtárosok által könnyebben használhatóak.
- A MOKKA adatbázis nyújtson segítséget a magyar könyvtárak retrospektív katalógus-konverziójához.

A MOKKA szintén a Corvina integrált könyvtári rendszert alkalmazza, ezért a keresőfelület megegyezik a FSZEK esetében bemutatott felülettel.

Általános tudnivalók a MOKKA adatbázisáról

- A rendszer a nagy- és kisbetűk között nem tesz különbséget; az ékezetes (rövid, hosszú) magánhangzókat megkülönbözteti.
- Csonkolás: a szó elején és végén egy vagy több betű %- jellel helyettesíthető.
- A speciális jelet is tartalmazó (pl. +, /, -, =) kifejezésre nem kapunk találatot. Az írásjeleket egy üres karakterrel (space) helyettesíthetjük.
- A ' jelet tartalmazó szó keresésénél a jelet figyelmen kívül hagyva egybe írva kereshető.
- Az ETO jelzetekre történő kereséskor a jelek kihagyásával kapunk találatot, érdemes a kifejezés végén csonkolni is.
- Az dokumentumazonosítókat (ISBN, ISSN, Zenei szám) mindig szóköz és központozási jel nélkül írjuk be kereséskor.
- A magyar ábécében nem használt betűket (pl.: ä, ß, ě) a különleges karakterek listája segítségével írhatjuk be.
- A rendszer a névelőket, kötőszavakat sem magyar, sem idegen nyelven nem veszi figyelembe, ezek az ún. tiltott szavak.

6.4 Következtetések

A három adatbázis között különbségeket lehet felfedezni. A legfontosabb a cél, milyen célt is szolgál az adott adatbázis. Az OSZK az összes magyar kiadványt hivatott szolgáltatni, a

FSZEK közkönyvtár jellegű, míg a MOKKA egy összefogó jellegű, közös katalógus. Különbségeket lehet felfedezni a csonkolási jelek használatában is:

- ! – a kereső kifejezés lezárását jelenti (OSZK)
- % - FSZEK 1 vagy több karakter helyettesítése
- ? – 1 vagy több karakter helyettesítése (OSZK)
- # - pontosan 1 karakter helyettesítése (OSZK)

Ezek a szempontok nagymértékben befolyásolhatják a keresési folyamatokat, és a megfelelő adatbázis kiválasztását.

7. Tárgyi visszakeresések

Szakedolgozatom a tárgyszavas visszakeresésekre irányul, ezért a következő keresések folyamán minden esetben a „tárgyszó” indexet fogom kiválasztani a legördülő menüből, illetve az OSZK esetében az „Osztályozás: Tárgyi kulcsszót”. Néhány alapfogalom a keresésekkel kapcsolatban:

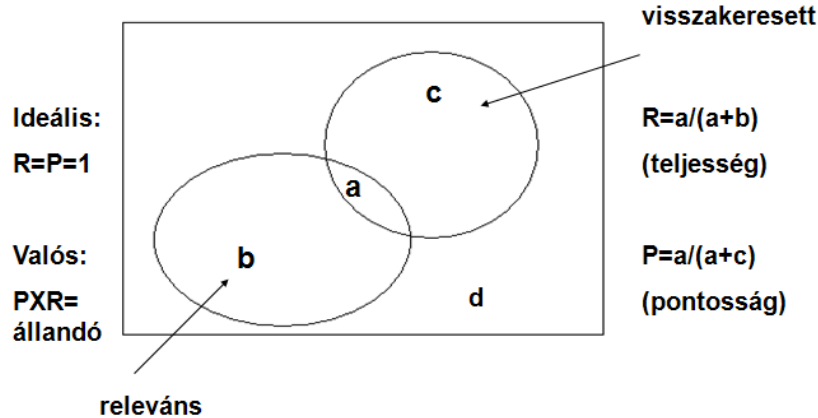
- **Kulcsszó:** A dokumentum címéből, szövegéből változtatás nélkül kiemelt szó.
- **Tárgyszó:** A dokumentum tartalmát, tömören, egyértelműen, közvetlen nyelvi formában kifejező, nyelvtanilag szabályozott szó, kifejezés.
- **Deszkriptor:** Nyelvtanilag és logikailag szabályozott osztályozási kifejezés, az információs teaurusz alapegysége.
- **Információs teaurusz:** Egy szakterület természetes nyelven kifejezett fogalmainak szabályozott, szükség szerint változtatható szótára, amely kifejezi a fogalmak közötti legfontosabb logikai kapcsolatokat.

A hatékony kereséseknek két fontos ismérve van: a teljesség, és a pontosság. Ezek fordított arányosságban vannak, tehát egy találati halmaz minél teljesebb, annál több az irreleváns találat, minél pontosabb, annál kisebb a találati halmaz. A következő ábra ezt szemlélteti:²⁸

²⁸ A tárgyi információkeresés problémái gyakorlati példák tükrében / Eszenyiné Dr. Borbély Mária. – Elhangzott: NKA által támogatott továbbképzés, Debrecen, 2008.

Pontosság, teljesség

Teljes gyűjtemény: N

7.1 Személyről szóló dokumentumok

A három katalógusban a Szabó Magdáról szóló dokumentumokra fogok rákeresni. Abban az esetben, ha a dokumentum tárgya egy személy, a dokumentum tartalmát mindenképpen személyi tárgyszó is ki kell, hogy fejezze. A személynév egységesített névalakban fordul elő. Mivel a név egyértelműen tartalmazza az információs elemet, ezért direkt keresést alkalmazhatunk.

Hibának tekinthető a személynév cím szavaként, cím-kulcsszóként történő keresése abban az esetben, ha a dokumentumnak a személy egyértelműen a tárgya.²⁹

7.1.1 OSZK eredmények

Az OSZK katalógusa az ilyen dokumentumok esetében az adott személy nevét nem tárgyszóként jelenti meg, hanem tárgyi melléktételként. Ezért előfordulhat, hogy irreleváns találatot kapunk abban az esetben, ha a dokumentumhoz több tárgyi melléktétel tartozik, és ezekben külön-külön előfordul a „Szabó” és a „Magda” kifejezés. A 11 találatból 2 nem

²⁹ A tárgyi információkeresés problémái gyakorlati példák tükrében / Eszenyiné Dr. Borbély Mária. – Elhangzott: NKA által támogatott továbbképzés, Debrecen, 2008.

tekinthető relevánsnak, mert a keresőrendszer hibája folytán kaptuk ezeket eredményként. Jelen esetben 2 jelenetképet kaptunk, melyen Olty Magda és Szabó Sándor szerepel tárgyi melléktételként.

The screenshot shows the search results page for 'TK szabó magda' in the OSZK Katalógus - Amicus system. The page header includes the logo of the National Library of Hungary and navigation icons. The search results are displayed in a table format, showing the following details:

- Search:** TK szabó magda OSZK Katalógus - Amicus
- Sort:** Rendezés: Cím, növekvő
- Display:** 2 / 11
- Short display:** Rövid megjelenítés
- Formats:** MARC formátum, Cédula formátum
- Record saving:** Rekord tárolása
- Record ID:** SZT KB 13.059 / Színháztörténeti Tár
- Unified title - title:** Tartuffe.
- Title and authorship publication:** Tartuffe : jelenetkép.
- Special data:** Vizuális dok.
- Publication:** Budapest : OSZK, 1962
- Terj./Fiz. jell.:** Fekete-fehér ; 130x180 mm
- Subject matter:** Makay Margit. (1891-1989.)
Balázs Samu. (1906-1981.)
Gobbai Hilda. (1913-1988.)
Olty Magda. (1912-1983.)
Szabó Sándor. (1915-1997.)
- Subject terms:** jelenetkép.
fénykép.
- Names:** Molière. (1622-1673.)
Apáthi Imre. (1909-1960.)
Jaschik Álmosné. (1898-1954.)
Naqyajtai Teréz. (1897-1978.)

7.1.2 FSZEK eredmények

Az FSZEK adatbázisában történő egyszerű tárgyi keresés 62 találatot hozott, amely úgy gondolom, jórészt releváns találatokat tartalmaz. Nagyrésztük folyóiratcikk, de vannak köztük hangfelvételek, olvasói hozzászólások is és Szabó Magda által írt önéletrajzi művek is.

7.1.3 MOKKA eredmények

A MOKKA adatbázisában való egyszerű tárgyszavas keresés 80 találatot eredményezett. Ha figyelembe vennénk, hogy az OSZK és a FSZEK is tagja a közös katalógusnak reálisnak tűnik ez a szám, azonban nem így jön össze a 80 találat. Sok tétel többször fordul elő a listán,

köszönhetően az eltérő kiadási éveknek, valamint, hogy más és más könyvtárakban található meg. A lelőhelyből származó kettős találatokat kivonva, 60 találat, ami relevánsnak mondható.

Találati lista

Egyszerű Összetett CCL Böngészés Kosár tartalma (2 db.) Korábbi keresések Súgó Magyar

Összesen 80 találat. #/oldal: 100 Részletezés: Rövid Rendezés: Cím csökkenő

#	Kosár	Szerző	Cím	Dátum	Hosszú
1.	☐	Iszlai Zoltán	A valóság közelében : Egy évtized prózái /	1983	mutat
2.	☐	Buda Attila	Szabó Magda : válogatott bibliográfia /	1997	mutat
3.	☐	---	Szabó Magda : Válogatott bibliográfia /	---	mutat
4.	☐	Wéber Anikó	Szabó Magda: Tündér Lala : olvasónapló /	2009	mutat
5.	☐	Kónya Judit	Szabó Magda : Ez mind én voltam... /	2008	mutat
6.	☐	Kónya Judit	Szabó Magda : alkotásai és vallomásai tükrében /	[1977]	mutat
7.	☐	Kónya Judit	Szabó Magda alkotásai és vallomásai tükrében /	1977	mutat
8.	☐	Kónya Judit	Szabó Magda alkotásai és vallomásai tükrében /	1977	mutat
9.	☐	Kléri Ágota	Szabó Magda ajánló bibliográfia /	1987	mutat
10.	☐	Kónya Judit	Szabó Magda : ez mind én voltam... /	2008	mutat
11.	☐	Kónya Judit	Szabó Magda : ez mind én voltam... /	2008	mutat
12.	☐	Kónya Judit	Szabó Magda : ez mind én voltam ... /	2008	mutat
13.	☐	Tarián Tamás	Szabadiskola : tanulmányok és bírálatok /	cop. 2002	mutat
14.	☐	---	Salve, scriptor! : Tanulmányok, esszék Szabó Magdáról	2002	mutat

7.1.4 Eredmények összegzése

A személyekről szóló dokumentumok esetében megállapítható, hogy az OSZK keresője meglehetősen kevés találatot produkál, és az irreleváns találatokra is megvan a lehetőség. A FSZEK keresője hatékony, aprólékos találati halmazt eredményezett, míg a MOKKA sok felesleges rekordot jelentetett meg. Ez azért érdekes, mert a MOKKA egyik fő célja a bibliográfiai rekordok egyesítése, ezért elvárható, hogy keresésnél az azonos dokumentumok rekordjai csak egyszer jelenjenek meg, egységesítve.

7.2 Intézménnyel kapcsolatos dokumentumok

Abban az esetben, ha a dokumentum tárgya egy intézmény (itt konkrétan a Magyar Tudományos Akadémia), a dokumentum tartalmát mindenképpen intézményi tárgyszó is ki kell, hogy fejezze. Az intézményi név egységesített névalakban fordul elő. Az intézményeknek gyakran van rövid és teljes nevük (MTA). Annak érdekében, hogy tisztázzuk az intézmény egységesített névalakját, indirekt keresést, böngészést kezdeményezünk, a név még biztosan egyértelmű első elemére. A megnyitott tárgyszó indexből kiválaszthatjuk a megfelelő alakot.

Magyar Tudományos Akadémia (Budapest)

A pontos nevet direkt keresés formájában tárgyszóként kereshetjük, ill. az indexből a tétel kijelölésével a kívánt formátumban megtekinthetjük a kapcsolódó rekordokat.

Hiba lehet bizonytalan intézményi, testületi személynévi tárgyszóra direkt keresés indítása. További hiba lehet indirekt keresés indítása csonkolt névalakra³⁰

7.2.1 OSZK eredmények

A Magyar Tudományos Akadémia kifejezésre a böngésző keresés a következő ablakot hozta ki. Ebben az esetben is tárgyi melléktételként jelenik meg a tulajdonnév.

³⁰ A tárgyi információkeresés problémái gyakorlati példák tükrében / Eszenyiné Dr. Borbély Mária. – Elhangzott: NKA által támogatott továbbképzés, Debrecen, 2008.

Böngészés adatbázisban

Új böngészés

Rekordok: Lépközü: Előző oldal

Rekordok --	Besorolási adat	
2 --	Magyar tudomány, ISSN 0025-0325	
59 --	Magyar Tudományos Akadémia Budapest	X
2 --	Magyar Tudományos Akadémia Budapest Agrártudományok Osztálya	
2 --	Magyar Tudományos Akadémia Budapest Állatorvos-tudományi Kutatóintézet	
1 --	Magyar Tudományos Akadémia Budapest Archeológiai Intézet	
6 --	Magyar Tudományos Akadémia Budapest Atommagkutató Intézet Debrecen	
2 --	Magyar Tudományos Akadémia Budapest Balatoni Limnológiai Kutatóintézet Tihany	
1 --	Magyar Tudományos Akadémia Budapest Biológiai és Orvosi Tudományok Osztálya	
0 --	Magyar Tudományos Akadémia Budapest Biológiai Kutatóintézet Tihany	
3 --	Magyar Tudományos Akadémia Budapest Botanikai Kutatóintézet Vácrátót Botanikus Kert	

Rekordok: Lépközü: Következő oldal

Láthatóan a „Magyar Tudományos Akadémia Budapest” az egységesített névalak 59 találatot mutat, a többi sorban csupán a különböző osztályok és intézetek neveivel egészül ki. Az egységesített névalakra kattintva 201 találatról kapunk listát, ez megegyezik az 59 találattal kiegészülve a részletes rekordokkal. Ugyanezt a névalakot az egyszerű keresésbe begépelve, tárgyszóra keresve 202 találatot listáz az adatbázis. A MTA rövidítésre való keresésnél 61 rekordot kapunk eredményként. Ezek közé azok a dokumentumok tartoznak, melyeknek címében, kiadásában vagy egyéb helyen szerepel az „MTA” kifejezés. A tárgyszavak és tárgyi mellékletben nincs feltüntetve.

7.2.2 FSZEK eredmények

Böngésző kereséssel a Magyar Tudományos Akadémia keresőkérdésre a következő eredményeket kaptuk.

☐	0	SEE ALSO Magyar Tudományos Akadémia	
☐	0	SEE ALSO Magyar Tudományos Akadémia	
☐	6	Magyar Tudományos Akadémia	
☐	306	SEE ALSO Magyar Tudományos Akadémia (Budapest)	
☐	306	SEE ALSO Magyar Tudományos Akadémia (Budapest)	
☐	306	Magyar Tudományos Akadémia (Budapest)	
☐	306	SEE ALSO Magyar Tudományos Akadémia (Budapest)	
☐	306	SEE ALSO Magyar Tudományos Akadémia (Budapest)	
☐	306	SEE ALSO Magyar Tudományos Akadémia (Budapest)	
☐	306	SEE ALSO Magyar Tudományos Akadémia (Budapest)	
☐	306	SEE ALSO Magyar Tudományos Akadémia (Budapest)	
☐	306	SEE ALSO Magyar Tudományos Akadémia (Budapest)	
☐	306	SEE ALSO Magyar Tudományos Akadémia (Budapest)	
☐	2	Magyar Tudományos Akadémia (Budapest). Csillagászati Kutatóintézet	
☐	1	Magyar Tudományos Akadémia (Budapest). Etnikai-nemzeti Kisebbségkuta	mutat
☐	306	SEE ALSO Magyar Tudományos Akadémia (Budapest)	
☐	1	Magyar Tudományos Akadémia (Budapest). Földrajztudományi Kutatóintézet	mutat
☐	306	SEE ALSO Magyar Tudományos Akadémia (Budapest)	
☐	1	Magyar Tudományos Akadémia (Budapest). Gazdaság- és Jogtudományok Os	mutat
☐	0	SEE ALSO Magyar Tudományos Akadémia	
☐	1	Magyar Tudományos Akadémia (Budapest). Gyermekszegénység Elleni Nemz	mutat
☐	306	SEE ALSO Magyar Tudományos Akadémia (Budapest)	

Kaptunk egy „Magyar Tudományos Akadémia” alakot, amely 6 dokumentumot tartalmaz, ezekben tárgyszóként így szerepel a kifejezés. Emellett láthatunk egy Magyar Tudományos Akadémia (Budapest) névalakot, 306 találattal. Ez elég teljesnek mondható, tárgyszava ez a névalak, további tárgyszavak szabad tárgyszóként vannak feltüntetve. Ebben az esetben is megfigyelhető az egyes kutatóintézetekkel, osztályokkal kiegészült alakok. Az egységesített névalakra történő kereséskor egy jóval nagyobb, 396 elemű találati halmazt kapunk. Ez magában foglalja az összes rész-intézménnyel kapcsolatos kiadványt is. Az MTA rövidítésre keresve az oldal felkínálja első találatként az egységesített névalakot, valamint 11 találatot jelez az MTA névalakra is, melynek elemeiben szabad tárgyszóként fel van tüntetve ez a kifejezés.

7.2.3 MOKKA eredmények

A MOKKA esetében ismét látható az azonos rekordok több számban való megjelenése, különböző tartalmi mennyiséggel. Az egyes névalakokban szereplő azonos dokumentumokról szóló leírások nem teljesen egyeznek meg. Itt a Magyar Tudományos Akadémia alakra a legtöbb találat 1 rekordban 76, a Magyar Tudományos Akadémia (Budapest) alakra pedig

201. Ezt felhasználva egyszerű keresésben tárgyszóként 601 találatot kapunk, tehát a böngésző keresésben megjelentek 3-szorosát. Ebben az esetben nagyon jól megfigyelhető a teljesség-pontosság arány. Ez az adatbázis is megfelelő utalást tartalmaz a MTA rövidítésre. A keresőt azonnal az egységesített névalakra irányítja.

☐	1	[szte] Magyar Tudományos Akadémia--állásfoglalások--1985-1988	mutat
☐	5	Magyar Tudományos Akadémia--almanach	
☐	1	Magyar Tudományos Akadémia--Almanachok	mutat
☐	7	[szte] Magyar Tudományos Akadémia--beszámoló	
☐	2	Magyar Tudományos Akadémia--beszámoló	
☐	3	Magyar Tudományos Akadémia--beszámoló--éves	
☐	1	Magyar Tudományos Akadémia--Beszámoló, országgyűlési	mutat
☐	6	[szte] Magyar Tudományos Akadémia--beszédék	
☐	1	Magyar Tudományos Akadémia--beszédék	mutat
☐	1	Magyar Tudományos Akadémia--bibliográfia--1949-1953	mutat
☐	1	Magyar Tudományos Akadémia--bibliográfia--1955	mutat
☐	1	Magyar Tudományos Akadémia--Bibliográfiák--Kiadványok 1831-1848	mutat
☐	1	Magyar Tudományos Akadémia. Biológiai és Orvosi Tudományok Osztálya	mutat
☐	1	Magyar Tudományos Akadémia. Botanikus Kert. (Budapest) (Vácrátót) Ök	mutat
☐	201	Magyar Tudományos Akadémia (Budapest)	
☐	1	Magyar Tudományos Akadémia (Budapest)	mutat
☐	8	Magyar Tudományos Akadémia (Budapest)	
☐	1	Magyar Tudományos Akadémia (Budapest)	mutat
☐	4	Magyar Tudományos Akadémia (Budapest)	
☐	1	Magyar Tudományos Akadémia (Budapest)	mutat
☐	1	Magyar Tudományos Akadémia (Budapest)	mutat
☐	1	[potesh] Magyar Tudományos Akadémia (Budapest)	mutat
☐	1	Magyar Tudományos Akadémia (Budapest) (1825)	mutat

7.2.4 Eredmények összegzése

Az intézménynevekkel való keresésénél is az OSZK adatbázisa nyújtotta a legkevesebb találatot, de talán ez a legpontosabb. A FSZEK 396 találatot nyújtott maximálisan, míg a MOKKA 601-et, de itt ismét figyelembe kell venni az ismétlődéseket. További fontos információ, hogy a Corvina azaz a FSZEK és a MOKKA utalóval irányítja a kereső személyt az egységesített névalakra, míg az OSZK esetében a dokumentum bibliográfiai leírásából tudhatjuk meg ezt.

7.3 Szinonim-kifejezések

Keressünk rá a viselkedéstan témakörre. A keresőkérdés egy tematikus tárgyszót, egy tudományos szakkifejezést tartalmaz. Figyelembe kell venni, hogy a szakkifejezéseknek gyakran van köznapi és tudományos megnevezése is (behaviorizmus), melyek egymás

szinonimái. Először is indirekt keresést, böngészést indítunk, hogy meggyőződjünk az adott kifejezés helyes használatáról. Az indexből a tétel kijelölésével kiválasztjuk a megfelelő alakot vagy direkt keresésben tárgyszóként is kereshetjük.

Hiba lehet: A nem használatos alakra végzett direkt keresés, majd az ezt követő üres találati halmaz esetén, a szinonimák létezésének figyelmen kívül hagyása.³¹

7.3.1 OSZK eredmények

Az OSZK adatbázisában böngésző kereséssel elindulva, az indexből kiválasztjuk a megfelelő tételt, ami jelen esetben a „Viselkedéslélektan”. Ezzel a módszerrel 4 dokumentumot kapunk eredményül, erre a tárgyszóra irányuló egyszerű kereséssel szintén. A behaviorizmusra való böngésző keresés során, ugyanezt a névalakot kiválasztva 49 tételt listáz ki az adatbázis, csakúgy, mint egyszerű keresés használatával. Lényeges tehát levonni a következtetést, hogy a tudományos kifejezésre 12-szer annyi találatot kaptunk, mint a magyar szinonimára. Tovább ez az első olyan kereséstípus, ahol a böngészőben kiválasztott tétel eredmények, és az egyszerű kereséssel kapott találati halmaz nagysága megegyezik. Abban az esetben, ha teljességre törekszünk, érdemes ráböngészni a „viselkedés” kifejezésre is, mivel egy generikusabb tárgyszóval teljesebb találati halmazt kapunk, ebben az esetben 91 találatot. Ez természetesen magában foglalja az esetleges irreleváns találatokat.

7.3.2 FSZEK eredmények

A FSZEK esetében egyik szóalak sem vezetett eredményre. Ebben az esetben meg kell próbálni szűkíteni a témát. (pl. Gyermeklélektan, Etológia)

7.3.3 MOKKA eredmények

A MOKKA adatbázisában történő böngészés kétféle találati halmazt hozott a „viselkedéstan” kifejezésre. Az egyik 33 tételt tartalmaz, ebbe beletartoznak az állatok magatartásával foglalkozó dokumentumok is, míg a másik csak 6 tételből áll, ez szigorúan az emberi, és társadalmi magatartásról szóló példányokat listázza.

³¹ A tárgyi információkeresés problémái gyakorlati példák tükrében / Eszenyiné Dr. Borbély Mária. – Elhangzott: NKA által támogatott továbbképzés, Debrecen, 2008.

The screenshot shows the e-Corvina library catalog interface. At the top, there is a search bar with the text "Böngészés" and the e-Corvina logo. Below the search bar are navigation icons for "Egyszerű", "Összetett", "CCL", "Böngészés", "Kosár tartalma", "Súgó", and a language dropdown menu set to "Magyar".

The main content area displays search results for the term "viselkedés". A red banner at the top of the results section indicates "Találatok egy oldalon: 10". The results are presented in a table with the following columns: "Kijelöl" (checkbox), "Találatok" (number of hits), "Tárgyszó" (subject term), and "Megjelenít" (display options).

Kijelöl	Találatok	Tárgyszó	Megjelenít
☐	33	Viselkedéstan	
☐	6	viselkedéstan	
☐	1	viselkedéstan--játék	mutat
☐	1	viselkedéstan--szakszótár	mutat
☐	2	[lcsh//hun] Viselkedésterápia	
☐	7	viselkedésterápia	
☐	6	Viselkedésterápia	
☐	3	[opkm] viselkedésterápia	
☐	1	[szte] Viselkedésterápia	mutat
☐	1	[szte] Viselkedésterápia--kognitív	mutat

At the bottom of the results section, there are navigation links: "Előző oldal", "Kijelöltek megjelenítése", and "Következő oldal".

At the very bottom of the page, there is a footer: "Corvina könyvtári katalógus v3.4.1 © 2005-2008. e-Corvina Kft. Minden jog fenntartva."

Érdekesnek mondható a „viselkedés” kifejezésre böngészés eredménye. A katalógus könyvtáranként listázza a dokumentumokat, és emellett megjelenik két „viselkedés” tétel is, az egyik nagy kezdőbetűvel, a másik kicsivel. A nagy kezdőbetűs 163 találatot tartalmaz, és ez inkább vegyesnek mondható. A kis kezdőbetűs 205 találatot tartalmaz, és inkább az emberi kapcsolatokra, etikára hegyeződik ki.

Böngészés

Egyszerű Összetett CCL Böngészés Kosár tartalma Súgó Magyar ▾

Találatok egy oldalon: 10

Kijelöl	Találatok	Tárgyszó	Megjelenít
☐	7	[oszk] viselkedés	
☐	4	[lchsh/hun] Viselkedés	
☐	4	[szte] Viselkedés	
☐	163	Viselkedés	
☐	205	viselkedés	
☐	1	[ar] viselkedés	mutat
☐	1	[opkm] viselked?es	mutat
☐	130	[opkm] viselkedés	
☐	5	Viselkedés a szervezetekben [lchsh/hun] Szervezeti viselkedés	
☐	2	[potesh] viselkedés, állati	

[Előző oldal](#) [Kijelöltek megjelenítése](#) [Következő oldal](#)

Corvina könyvtári katalógus v3.4.1 © 2005-2008. e-Corvina Kft. Minden jog fenntartva.

A viselkedés lélektanra történő böngészés 54 találattal zárul. Ebben az esetben már megjelenik a behaviorizmus a tételek között. A behaviorizmus kifejezést felhasználva szintén az előzőeset áll fenn, tehát könyvtárak szerint csoportosított tételek, valamint kis- és nagy kezdőbetűs szóalakok állnak a listában. Ez véleményem szerint annak tudható be, hogy az egyes könyvtárak különböző kezdőbetűkkel ellátva tárgyszavazták ezeket a dokumentumokat, és a Mokka-ban ezért külön tétel alatt jelennek meg. Ha nem vesszük ezt a tényt figyelembe, 56 találatot kapunk eredményül, tehát ez a keresőkérdés bizonyult a leghatékonyabbnak teljesség és pontosság szempontjából.

The screenshot shows the e-Corvina search interface. At the top, there is a navigation bar with icons for search, zoom, CCL, browsing, basket, help, and language (Magyar). Below this, a red banner indicates 'Találatok egy oldalon: 10'. The main content is a table with four columns: 'Kijelöl', 'Találatok', 'Tárgyszó', and 'Megjelenít'. The table lists 10 search results for the term 'behaviorizmus'. The first result is '[oszk] behaviorizmus' with 1 hit and a 'mutat' link. The second is '[szte] Behaviorizmus' with 7 hits. The third is 'behaviorizmus' with 32 hits. The fourth is 'Behaviorizmus' with 24 hits. The fifth is '[opkm] behaviorizmus' with 97 hits. The sixth is '[META] behaviorizmus' with 1 hit and a 'mutat' link. The seventh is '[szte] Behaviorizmus--állatpszichológia' with 1 hit and a 'mutat' link. The eighth is 'behaviorizmus--antropológia--genetika' with 1 hit and a 'mutat' link. The ninth is 'behaviorizmus--etikai' with 1 hit and a 'mutat' link. The tenth is 'behaviorizmus--gépkocsivezetés' with 1 hit and a 'mutat' link. At the bottom of the table, there are links for 'Előző oldal', 'Kijelöltek megjelenítése', and 'Következő oldal'. Below the table, a footer reads 'Corvina könyvtári katalógus v3.4.1 © 2005-2008. e-Corvina Kft. Minden jog fenntartva.'

Kijelöl	Találatok	Tárgyszó	Megjelenít
☐	1	[oszk] behaviorizmus	mutat
☐	7	[szte] Behaviorizmus	
☐	32	behaviorizmus	
☐	24	Behaviorizmus	
☐	97	[opkm] behaviorizmus	
☐	1	[META] behaviorizmus	mutat
☐	1	[szte] Behaviorizmus--állatpszichológia	mutat
☐	1	behaviorizmus--antropológia--genetika	mutat
☐	1	behaviorizmus--etikai	mutat
☐	1	behaviorizmus--gépkocsivezetés	mutat

Előző oldal [Kijelöltek megjelenítése](#) [Következő oldal](#)

Corvina könyvtári katalógus v3.4.1 © 2005-2008. e-Corvina Kft. Minden jog fenntartva.

7.3.4 Eredmények összegzése

Ez a problémakör bebizonyította, hogy mennyire lényeges a megfelelő adatbázis kiválasztása egy témára való keresés esetén. Láthatjuk, hogy a FSZEK erre a keresőkérdésre semmilyen találatot nem nyújtott, míg az OSZK és a MOKKA közel azonos méretű találati halmazokat eredményezett. A legtöbb úton azonban a Mokka-ból lehet eljutni a keresett dokumentumig.

7.4 Állatrendszertani fogalom

A szürkefarkasokkal kapcsolatos dokumentumokra való keresésnél az alábbi dolgokat kell figyelembe venni. Tematikus tárgyszóra kell keresnünk, mely a konkrét esetben egy állatrendszertani fogalom. Az objektumok, individuumok csoportját általában többes számban álló tárgyszóval fejezzük ki. Figyelembe kell venni a tárgyszó összetettségét. Érdekes böngészést indítanunk a kérdésben megfogalmazott alakra, majd az indexből kiválasztani a megfelelő használatos szóalakot, vagy direkt keresésben tárgyszóként alkalmazni.

Gyakori hibák: Egyes számú alak használata során kapott üres találati halmaz esetén a keresés megakadása. A bizonytalan alakra végzett direkt keresés, amely nem eredményez találatot.

Összetett keresés alkalmazása specifikus és generikus tárgyszavak segítségével „és” kapcsolattal összekapcsolva..

Farkasok tárgyszó és Szürkefarkasok tárgyszó

Ennek a keresésnek az eredménye értelemszerűen üres találati halmaz.³²

7.4.1 OSZK eredmények

Ebben az adatbázisban, ahogyan a feladat meghatározásban is szerepel, nem találunk egy dokumentumot sem a szürkefarkasok névalakra, ezért fel kell használnunk a generikusabb „farkasok” kifejezést. Az OSZK adatbázisában azonban erre az alakra sincs találat, ezért ha eredményt akarunk elérni, meg kell néznünk az OSZK tezaurusában, a Köztauruszban.

7.4.2 OSZK eredmények Tezaurusz használatával

A tezauruszba elvileg sikeresen beléphetünk a deskriptor vagy a nemdeskriptor minőségben előforduló alakkal egyaránt. Ha a deskriptorként használatos alakkal indítunk keresést, feltárul a hozzá kapcsolódó deskriptorcikk, ha a nemdeskriptorral lépünk be, akkor egy nemdeskriptorcikket, utalót kapunk, amely elvezet a kívánatos alakhoz.

Sem a specifikus szürkefarkasok, sem pedig a generikusabb farkasok alak nem eredményezett találatot, ezért próbálkozzunk az egyes számú névalakkal.³³

		Böngészés	Egyszerű keresés
Találatok:	Farkas	173 találat	95 találat
ETO	599.742.11	2 találat	
Lásd szinonimáját	canis lupus	4 találat	
	csikasz	6 találat	
	ordas	8 találat	
	toportyán	4 találat	
Lásd még általánosabban	kutyaféle	0 találat	0 találat

³² A tárgyi információkeresés problémái gyakorlati példák tükrében / Eszenyiné Dr. Borbély Mária. – Elhangzott: NKA által támogatott továbbképzés, Debrecen, 2008.

³³ Lásd 33. hivatkozás

A próbálkozásunk eredményes volt, a használatos névalak a farkas, és a deskriptorcikk áttanulmányozásával további hasznos információkhoz is juthatunk. A farkas latin megnevezése és a népi megnevezések nem használhatóak keresési ismérvként, ennek ellenére érdemes ráböngészni. Az OSZK adatbázisában a farkasok és a kutyaféle tárgyszavakra is indíthatunk direkt keresést. Észrevételem szerint a farkas névalakra bár elég nagy találati halmazt kaptunk, jórészt irreleváns dokumentumokat listáz. Ez abból adódik, hogy az OSZK, ahogy már fentebb említettem tárgyi melléktételekben is keres és a „farkas” elég gyakori vezetéknev. Ennek következtében a kereső olyan dokumentum leírásokkal rakta tele az eredmény listát, amelyekben tárgyi melléktételként szerepelnek Farkas vezetéknevű személyek. A másik meglepetés számomra, hogy a kutyaféle fölérendelt alak nem eredményezett találatot. Tehát a köztauruszból kiemelt deskriptor, és annak fölérendeltje nem biztosít ebben az esetben hatékony tárgyi visszakeresést. A továbbiakban a böngésző keresést használva, végignéztem az összes szinoníma alakot. A canis lupus-ra böngészve kapunk egy canis familiaris alakot, mely 179 találatot ad számunkra. Érdekességképp megemlíteném az ETO számra való böngészést. 2 olyan dokumentumot kapunk eredményül ennek segítségével, melyeknek, ha megtekintjük a teljes rekordját, láthatjuk, hogy nincsenek tárgyszóval ellátva, ezért a tárgyi visszakeresésnél ez a két dokumentum nem visszakereshető.

7.4.3 FSZEK eredmények

Az adatbázisban történő keresés során itt is megfigyelhető, hogy a szürkefarkasok és farkasok szóalakok nem eredményeznek találatot, ezért a „farkas” kifejezést kell használnunk a további keresés folyamán. Erre az alakra való böngészésnél a következőt kapjuk:

The screenshot shows the e-Corvina search interface. At the top, there is a navigation bar with icons for search, filters, and other functions. Below this, a red banner indicates 'Találatok egy oldalon: 10'. The main content is a table with the following columns: 'Kijelöl', 'Találatok', 'Tárgyszó', and 'Megjelenít'. The table lists search results for the term 'farkas', including entries like 'farkas', 'Farkas', 'Farkas Á.', 'Farkas A.', 'Farkas Ádám (1944-) (szobrász)', 'Farkas Ákos (1894-1955) (író, politikus)', 'Farkas Antal 3', 'Farkas Árpád (1944-)', 'Farkas Árpád 3', and 'Farkas B.'. At the bottom of the table, there are links for 'Előző oldal', 'Kijelöltek megjelenítése', and 'Következő oldal'. A footer note reads: 'Corvina könyvtári katalógus v3.4.0 © 2005-2008. e-Corvina Kft. Minden jog fenntartva.'

Kijelöl	Találatok	Tárgyszó	Megjelenít
☐	23	farkas	
☐	4	Farkas	
☐	3	Farkas Á.	
☐	6	Farkas A.	
☐	1	Farkas Ádám (1944-) (szobrász)	mutat
☐	3	Farkas Ákos (1894-1955) (író, politikus)	
☐	1	Farkas Antal 3	mutat
☐	4	Farkas Árpád (1944-)	
☐	1	Farkas Árpád 3	mutat
☐	3	Farkas B.	

A listában 2 farkas listaelem jelenik meg, különböző méretű kezdőbetűkkel. A kis kezdőbetűs lesz a számunkra hasznos, ez tartalmazza a kutyafélékkel kapcsolatos dokumentumokat, míg a Farkas szócikk azokat a dokumentumokat listázza ki, melyekben tárgyszóként személynevek szerepelnek pl.: Farkas Ferencről szóló könyvek.

7.4.4 MOKKA eredmények

A MOKKA közös katalógus jellegéből adódóan, böngészés útján mind a farkas, farkasok, kutyafélék szóalakokra eredményez találatot. Sajnos ezek több rekordban jelennek meg, így a kívánt dokumentum megtalálásához további böngészés szükséges a különböző listaelemek kiválasztása által, vagy direkt keresést indíthatunk mindhárom kifejezésre, így könnyedén megtalálható az adott témával foglalkozó kiadvány. A találati halmaz a következő:

farkas	482 találat (a személynevek miatt)
farkasok	27 találat
kutyafélék	7 találat

Érdekes, hogy a bővebb terminológiára kevesebb találatot kapunk, mint a specifikusabb „farkasok”-ra.

7.4.5 Eredmények összegzése

Az OSZK-ban történő keresés azért érdekes, mert nem hozott eredményt a szóalakokra, ezért a tezaurusz használatához kellett folyamodnunk. Mivel a deskriptor túl nagy irrelevanciát eredményezett, a pontosság érdekében a szinonimákra való böngészéssel juthattunk el a keresett témához. A FSZEK keresője szintén nem hozott találatot az előre leírt kereső kifejezésekre, viszont az egyes számú alakra megfelelő találati halmazt nyújtott. A MOKKA esetében volt a legkönnyebb a keresés, mind a két alapkifejezésre kaptunk eredményt, és az egyes számú alakra egy nagy találati halmazt eredményezett. Összességében véve, ebben az esetben kijelenthető, hogy a MOKKA adatbázisa a legalkalmasabb az ilyen típusú keresések elvégzésére.

7.5 Összetett kérdéskör

A kábítószerrel való visszaélés kérdéskörével foglalkozó dokumentumokat keresünk. A tárgyszó alaktani szempontból igen változatos képet mutathat. Lehet egytagú, többtagú és lehet akár tárgyszó kifejezés is. Minél bonyolultabb morfológiai képződmény a tárgyszó, annál nehezebb az adott adatbázisban alkalmazott forma megállapítása. Mivel bizonytalanok vagyunk a használt névalakban, böngészéssel indítjuk a keresést. A tárgyszó indexbe történő belépéshez a kifejezésnek csak a még biztosnak tekinthető első elemét használjuk fel (kábítószer).

Gyakori hibák: Ha a tárgyszó szerkezetileg tárgyszó kifejezés, könnyen elkövethetjük azt a hibát, hogy nem ellenőrizzük az adott rendszerben használatos formát. A kifejezés egyes szavai önmagukban általában nem kereshetők, ill. nem tárgyszó minőségben kereshetők, vagy az önmagában, egytagú tárgyszóként is előforduló elemre irányuló direkt keresés más találati halmazt eredményez.³⁴

7.5.1 OSZK eredmények

Az OSZK adatbázisában a kábítószer-kifejezésre indított böngésző keresés a következő képet mutatta:

³⁴ A tárgyi információkeresés problémái gyakorlati példák tükrében / Eszenyiné Dr. Borbély Mária. – Elhangzott: NKA által támogatott továbbképzés, Debrecen, 2008.

BIBLIOTHECA NATIONALIS HUNGARICAE

Vissza Menü Választ Keres Utolsó Történet Info Súlyó

Böngészés adatbázisban

Új böngészés

Rekordok: 10 Lépkösz: 0 Előző oldal

Rekordok -- Besorolási adat

0 -- kábitóberendezés	
100 -- kábitószér	X
0 -- kábitószér-csempészet	X
40 -- kábitószér-fogyasztás	X
5 -- kábitószér-forgalmazás	
12 -- kábitószér-rendészet	
0 -- kábitószér-tanácsadás	X
17 -- kábitószérfüggés	X
0 -- kabóca	X
1 -- Kabóca Bábstudió Veszprém	
0 -- kabóca rend	X
15 -- Kabók Győző 1881-?	
1 -- Kabók Lajos 1884-1945	
1 -- Kabol	
2 -- Kabold	
0 -- Kabold-Fülesí-dombság	X
1 -- Kabos Ede 1864-1923	
7 -- Kabos Gyula 1887-1941	
7 -- Kahns I Ászlú 1923-2004	

Láthatóan nem szolgáltat megfelelő találatot a kívánt szóalakra. Eredményt további böngészéssel, vagy más adatbázis választásával érhetünk el.

7.5.2 FSZEK eredmények

A böngésző keresés a FSZEK keresőjében a következő eredményt hozta:

Kijelöl	Találatok	Tárgyszó	Megjelenít
☐	12	kábítószeresek gondozása	
☐	21	kábítószerhasználat / büntetőjog	
☐	6	kábítószer-használó középiskolások	
☐	12	kábítószerkereskedelem / büntetőjog	
☐	2	kábítószerkereskedelem / közegészségügy	
☐	1	Kábítószerügyi Egyeztető Fórum	mutat
☐	1	Kabos	mutat
☐	1	Kabós Éva (1915-)	mutat
☐	1	Kabós Éva 3	mutat
☐	3	Kabos Gy.	

[Előző oldal](#)
[Kijelöltek megjelenítése](#)
[Következő oldal](#)

Corvina könyvtári katalógus v3.4.0 © 2005-2008. e-Corvina Kft. Minden jog fenntartva.

A keresett kifejezést itt sem találjuk a listában. A listázott szóalakokra kattintva esetleg találhatunk számunkra megfelelő dokumentumot, de ez csupán a véletlen műve lehet.

7.5.3 MOKKA eredmények

A MOKKÁBAN történő böngésző keresés folyamán egy sok rekordból álló szó-listát kapunk eredményül. Érdekes kiválasztani a 100 találat megjelenítését egy oldalon. Ebben a listában böngészve ráakadunk a kívánt kifejezésre, valamint találunk egy „kábítószerrel visszaélés” alakot is, amely a legtöbb találatot tartalmazza.

☐	1	kábitószter-kereskedelem [oszk] kábitószter-forqalmazás	mutat
☐	5	Kábitószter-kereskedelem	
☐	2	[szte] kábitószter-kereskedelem	
☐	1	[szte] Kábitószterkereskedelem	mutat
☐	178	kábitószter-kereskedelem	
☐	1	[szte] Kábitószter-kereskedelem--Kanada	mutat
☐	1	[szte] Kábitószterkereskedelem--Kolumbia--1990-es évek	mutat
☐	1	Kábitószter-legalizálás	mutat
☐	9	Kábitószter-rabság [lcs]/[hun] Kábitószterélvezet	
☐	1	Kábitószterrel való visszaélés--Kalifornia, Dél--regény	mutat
☐	1	[szte] Kábitószterrel való visszaélés--megelőzés--Európai Unió	mutat
☐	2	Kábitószterrel való visszaélés--megelőzés--Európai Unió	
☐	10	kábitószterrel visszaélés	
☐	7	[oszk] kábitószter-rendészet	
☐	11	kábitószter-rendészet	
☐	6	kábitószter-tanácsadás [oszk] lelki segély	
☐	4	kábitószter-történet	
☐	6	kábitószterügy	
☐	1	Kábitószterügyi Egveztető Fórum (Mosonmagyaróvár)	mutat
☐	1	Kábitószfüggőség--Magatartás--Egészségpolitika	mutat
☐	1	[opkm] kábitószterek	mutat
☐	2	Kablay Lajos hism. (alezredes, helyőrségiparancsnok, posztumusz ezre	

7.5.4 Eredmények összegzése

Ebben a problémakörben a MOKKA bizonyult a leghatékonyabbnak. Eléggé időigényes a szójegyzékben keresgetni, és ha nem elég kitartó a keresőszemély, feladhatja és nem jár sikerrel a témában. Az OSZK és a FSZEK csak véletlen folytán eredményezhetnek találatot erre a problémára, ugyanis ezek a könyvtárak nem használják a kábitószterrel visszaélést tárgyszóként.

7.6 Összetett keresés szűkítéssel

Kopp Mária 1992-ben megjelent depresszióval foglalkozó munkájára keresünk. Összetett keresés esetén keresőszóként csak a biztos ismérveket használjuk. Mivel a szerző neve és a megjelenési év is biztos elem, egyetlen kockázatos elemünk a tárgyszóként használható depresszió szó, így már első lépésként indíthatunk összetett keresést három keresőelemmel, hiszen üres találati halmaz esetén csak a tárgyszó lehet a hiba előidézője. A továbbiakban indirekt keresést alkalmazunk a „depresszió” kifejezésre. Ha ez sem jár sikerrel, keressünk a

két biztos elemmel, majd a kapott találatok tárgyszavait felhasználva pontosítsuk a keresést. Fontos az egyes elemek közötti „és” kapcsolat használata.

Hiba a bizonytalan elemek bevonása a biztos elemek közé, mert üres találati halmazt eredményezhet.³⁵

7.6.1 OSZK eredmények

A 3 keresési ismérvet felhasználva valóban nem jutottunk eredményhez, így a két biztos elemmel kellett összetett keresést végeznünk. Az eredmény 2 találat, a könyv, amelyet kerestünk, és egy folyóiratcikk. A könyv rekordjának teljes megjelenítésében látszik, hogy nincs tárgyszóval ellátva, így a keresés folyamán a tárgyszót az ETO jelzettel helyettesíthetjük, de ez is teljesen szükségtelen.

The screenshot shows the search results page of the OSZK (Hungarian National Library) database. The search query is "NS kopp mária AND DAT 1992" in the OSZK Catalogue - Amicus. The results are sorted by title in ascending order. The first result is a book by Kopp Mária (1942-), titled "Magyar lelkiállapot / Kopp Mária, Skrabski Árpád." The book was published in Budapest by Végeken K. in 1992. It consists of 301 pages with illustrations and is 20 cm thick. The classification is B D 616.89-02 312.6 (439) "199" 364.27 (439) "199". The author is also listed as Skrabski Árpád (1939-2009). The book is part of a series with ISBN 963-04-1136-9, priced at 290,- Ft. The call number is B 141.845.

³⁵ A tárgyi információkeresés problémái gyakorlati példák tükrében / Eszenyiné Dr. Borbély Mária. – Elhangzott: NKA által támogatott továbbképzés, Debrecen, 2008.

7.6.2 FSZEK eredmények

A 3 ismévre való összetett keresés ebben az esetben sem hozott találatot, de a 2 biztos elem ismét hatékonynak bizonyult. A bibliográfiai rekord itt már tartalmaz tárgyszavakat, de ezek között nem szerepel a depresszió:

The screenshot shows the search results for the book 'Magyar lelkiállapot / Kopp Mária, Skrabski Árpád'. The interface includes a search bar, navigation icons, and a list of search results. The first result is expanded to show detailed bibliographic information.

Találati lista

Összesen 1 találat. #/oldal: 10 Részletezés: Lista

#	Kosár	Szerző	Cím	Dátum
1.	☐	Kopp Mária (1942-)	Magyar lelkiállapot /	1992

[Letöltés](#)

Corvina könyvtári katalógus v3.4.0 © 2005-2008. e-Corvina Kft. P

1.

Cutter: 613 K 69
Szerző: [Kopp Mária \(1942-\)](#)
Cím: Magyar lelkiállapot / Kopp Mária, Skrabski Árpád
Dátum: 1992
Megjelenés: Budapest : Végeken Alapítvány,
Terjedelem: 301 p. ; 20 cm
Megjegyzések: Bibliogr.: p. 221-236.
ETO jelzet: 613.86(439)"199"
312.6(439)"199"
316.728(439)"199"
364.1(439)"199"
Ár: 290 Ft
Szabad jólétet befolyásoló társadalmi tárgyszavak: problémák
népesség egészségi állapota
egészségi statisztika
betegségi statisztika
mentálhigiéné
szociálhigiéné
Magyarország
Magyarország
Magyarország
Magyarország
életmód / szociológia
1990-es évek
1990-es évek
1990-es évek
1990-es évek
Egyéb nevek: [Skrabski Árpád \(1939-2009\)](#)
[\(informatikus, szociológus, demográfus\)](#)
Kosárban:

7.6.3 MOKKA eredmények

Egyedül a MOKKA adatbázisában járt sikerrel a 3 ismévre való összetett keresés. Köszönhetően a tagkönyvtárak különböző dokumentum feltárásának, és tárgyszavazásának, a Mokka-ban szereplő rekord tartalmazza a depressziót mint tárgyszót, ezért lehetővé válik a visszakereshetősége.

The screenshot shows a search results page titled "Találati lista" (Search results) from the e-Corvina system. The page features a navigation bar with icons for "Egyszerű" (Simple), "Összetett" (Advanced), "CCL", "Böngészés" (Browse), "Kosár tartalma" (Basket content), "Korábbi keresések" (Previous searches), and "Súgó" (Help). Below the navigation bar, a red banner indicates "Összesen 1 találat." (Total 1 result). A table lists the search results with columns for "#", "Kosár" (Basket), "Szerző" (Author), "Cím" (Title), and "Dátum" (Date). The first result is by Kopp Mária, titled "Magyar lelkiállapot /", dated 1992. To the right of the table, a detailed view of the first result is shown, including the author's name, title, date, publisher, page count, and ISBN. A list of keywords is provided, such as "Mentálhigiénye", "Magyarország", "Életszínvonal", "Magyarország Neurózis", "Magyarország magyarság", "szociálpszichológia", "néplélektan 20. sz.", "magyar szociográfia", "lelkiállapot neurotikus", "népesség magyar", "neurózis szorongás", "depresszió öngyilkosság", "szociológiai elemzés", "magyar deviáns", "viselkedés", "Szociálpszichológia", "magyarok lelki", "betegségek neurózis", "depresszió", "elmebetegségek 1980-as évek Magyarország", "Egyéb nevek: Skrabski Árpád (1939-)", and "Lelőhely: Országos Széchényi".

7.6.4 Eredmények összegzése

Az ilyen típusú problémára mindhárom adatbázis megfelelő találatot hozott, bár a keresés menete eltért az OSZK és FSZEK illetve a MOKKA esetében. A közös katalógus ismét könnyebb módnak tekinthető az információ visszakeresésében.

7.7 Következtetések

A fenti példákon végigjárt problémakörök megoldásából kiderült, hogy az egyes adatbázisok eltérő módon jeleníthetik meg a keresett dokumentumokat, mindegyik más- és más keresési stratégiát igényel. A találati halmaz nagysága is szembetűnő, és látszik a közös katalogizálás jelentősége. Következésképpen egy keresési folyamat megkezdése előtt érdemes átgondolni, melyik adatbázis lehet az adott témakörben a legmegfelelőbb számunkra. A sikeres keresés függ a megfelelő adatbázis kiválasztásától.

8. Összegzés

Céлом az volt, hogy a különböző tárgyi visszakeresési problémaköröket bemutassam a különböző online adatbázisokon keresztül, bemutassam az adott problémakör megoldásának menetét, és rálátást biztosítsak a helyes adatbázis kiválasztásának szempontjaira.

Várakozásaim ellenére, nem minden esetben az OSZK nyújtotta a legtöbb találatot, és a kapott eredményhalmaz meglehetősen sok irreleváns találatot tartalmazott. A tárgyi melléktétel és a tárgyszó közötti egyenlőség a keresésnél befolyásolta a pontosságot, így számunkra használhatatlan dokumentumokat is kerestünk vissza.

A FSZEK könyvtári katalógusa jónak mondható teljesség és pontosság szempontjából. A keresőkérdések elegendő számú találatot eredményeztek, és ezeknek nagy része pontos volt. Hiányérzetem akkor támadt, mikor láttam, hogy az adott témához (kábítószerrel való visszaélés) nincs megfelelő tárgyszóalak az adatbázisban, így nehézkes ezt visszakeresni.

A legeredményesebb adatbázis a MOKKA katalógusa volt. A keresőkérdésekre ez hozta a legtöbb találatot, melyek pontosak voltak, bár a tárgyszavak többször szerepeltek a listában a könyvtárak közötti eltérő tárgyszavazásnak köszönhetően. Egy adott dokumentumot ebben az adatbázisban lehetett a legtöbb irányból megközelíteni. Összességében tehát a MOKKA tekinthető a legfelhasználóbarátabbnak tárgyszavas visszakeresés szempontjából.

Végezetül szeretném felhívni a figyelmet, a keresőkérdések helyes megfogalmazására, a szóalakok átgondolására, az adatbázisok lehetőségeinek figyelembe vételére, a keresési technikák helyes alkalmazására. Ha ezekre elegendő figyelmet fordítunk, keresésünk sikerrel jár, ezek figyelmen kívül hagyása pedig sikertelen információ-visszakeresést eredményezhet.

Felhasznált irodalom:

1. A digitális referenz szolgáltatásban előforduló kérdéstípusok a finn közkönyvtárakban 1999-ben és 2006-ban. / Hegyközi Ilona. – In: Könyvtári Figyelő 55. évf 4.sz. referátum.
2. Fogalmi választás és nyelvi vonzás a tárgyszavas információkereső nyelvi modellekben / Prókay Margit. – In: Tudományos és műszaki tájékoztatás : könyvtár-és információtudományi szakfolyóirat, 2005. (52. évf.) 5. sz. p. 218-234.
http://tmt.omikk.bme.hu/show_news.html?id=3971&issue_id=462
3. Hogyan használjuk az Országos Dokumentumellátási Rendszer Lelőhely-adatbázisát? III. / Koltay Klára. In: Könyvtári levelező/lap, 2002. (14. évf.) 2. sz. 2. p.
<http://epa.oszk.hu/00300/00365/00004/pdf/02-10.pdf>
4. Hogyan használjuk az Országos Dokumentumellátási Rendszer Lelőhely-adatbázisát? IV. Tárgyi keresések / Koltay Klára. In: Könyvtári levelező/lap, 2002. (14. évf.) 4. sz. 2. p.
<http://epa.oszk.hu/00300/00365/00004/pdf/02-10.pdf>
5. Merre tovább katalógus? / Dippold Péter. – In: Könyvtári figyelő, 2006. (52. évf.) 4. sz. p. 521-527.
<http://epa.oszk.hu/00100/00143/00061/dippold.html>
6. A tárgyi információkeresés problémái gyakorlati példák tükrében / Eszenyiné Dr. Borbély Mária. – Elhangzott: NKA által támogatott továbbképzés, Debrecen, 2008.
7. Webalapú nyilvános online katalógusok: a hagyományoktól az innováció felé / Góth László. In: Tudományos és műszaki tájékoztatás : könyvtár-és információtudományi szakfolyóirat, 2000. (47. évf.) 11. sz. p. 474-477.
http://tmt.omikk.bme.hu/show_news.html?id=1503&issue_id=30

Köszönetnyilvánítás

Szeretnék köszönetet mondani témavezetőmnek, Eszenyiné Dr. Borbély Máriának, hogy mindig segítőkészen fogadott, építő jellegű tanácsokat adott és hozzájárult a szakdolgozatom elkészítéséhez.

Valamint szeretnék köszönetet mondani a Kenézy Élettudományi Könyvtár dolgozóinak a támogatásukért, és segítőkészségükért.